

Nationale Vereniging de Zonnebloem

2016

Bij de Zonnebloem draait het om mensen.

We zetten alles op alles om mensen met een lichamelijke beperking een onvergetelijke dag te bezorgen. Zodat ook zij volop van het leven kunnen genieten. Daarom denken we altijd in oplossingen.

Er kan zoveel meer dan je denkt.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
1. Focus op de doelstelling en doelgroep	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?	5
1.3 Wat liep anders dan gepland	5
2. Flexibeler inrichten van het vrijwilligerswerk	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?	7
2.3 Wat liep anders dan gepland?	8
3. Optimaal bedienen van de doelgroep	9
3.1 Inleiding	9
3.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?	9
3.3 Wat liep anders dan gepland?	10
4. Communicatie die transparantie en zichtbaarheid bevordert	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?	11
4.3 Wat liep er anders dan gepland?	12
5. Financieringsvorm die solidariteit en samenwerking stimuleert	13
5.1 Inleiding	13
5.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?	13
5.3 Wat liep er anders dan gepland?	14
6. Nationale Vereniging: bestuur en toezicht	15
6.1 Organisatie	15
6.1.1 Wat heeft het Nationaal Bureau in 2016 gedaan en bereikt?	15
6.1.2 Wat liep anders dan gepland?	16
6.2 Bestuur en toezicht	16
6.3 Samenwerking	25
7. Financieel beheer	26
7.1 Financieel beleid	26
7.2 Financiële positie	28
8. Jaarrekening	33
8.1 Balans	33
8.2 Staat van baten en lasten	34
8.3 Kasstroomoverzicht	35
8.4 Algemene toelichting	36
8.5 Algemene grondslagen	38
8.6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva	38
8.7 Grondslagen voor bepaling van het resultaat	40
8.8 Toelichting op de balans	43
8.9 Toelichting op de staat van baten en lasten	52
8.10 Overzicht directiesalaris	60
8.11 Toelichting op de kostenverdeling (model C)	61
8.12 Overige toelichtingen	62
9. Overige gegevens	64

‘Houd de zonzij’, was het motto van oprichter Alex van Wayenburg van de Zonnebloem. Hij riep op om – gelijk de zonnebloem – mee te draaien met de zon, en zo de zonnige kant te zien. Niet voor niets is optimisme een van onze kernwaarden.

Terugkijkend op 2016 moet ik bekennen dat er een paar moeilijke momenten waren. Om toekomstbestendig te blijven, konden we niet anders dan op een aantal vlakken versoberen. Dit betekende minder activiteiten en dus ook teleurgestelde deelnemers en vrijwilligers. Iets wat ik als voorzitter natuurlijk erg betreur. Aan het einde van het jaar zagen we dat we voor de komende jaren nog een stap verder moesten gaan. Als bestuur hebben we toen gezegd: als we voor een zo groot mogelijke groep deelnemers onze activiteiten in stand willen houden, moeten we de pijnlijke keuze maken om met een deel van onze vakanties te stoppen. Dit was absoluut niet gemakkelijk en heeft ook veel emoties losgemaakt.

Maar toch wil en kan ik niet negatief zijn. Daarmee zou ik de bijna 40.000 vrijwilligers te kort doen en niet genoeg oog hebben voor de vele mooie momenten die zij mogelijk hebben gemaakt. Al die bezoeken aan huis, de bijzondere belevenissen tijdens dagjes uit en al die waardevolle contacten tijdens vakanties, daar gaat het bij de Zonnebloem om. En die vele momenten van echte aandacht – ons handelsmerk sinds we zijn opgericht – zorgen ervoor dat we met z’n allen weer een prachtig Zonnebloemjaar hebben gerealiseerd.

Als geen ander weten we bij de Zonnebloem dat kunnen gaan en staan waar je wilt voor mensen met een lichamelijke beperking niet altijd vanzelfsprekend is. Ik ben er dan ook ontzettend trots op dat er het afgelopen jaar een kleine 2.000 mensen erop uit konden gaan met onze Zonnebloemauto. Hiermee hebben we een mooie bijdrage kunnen leveren aan de mobiliteit van onze doelgroep. Ik hoor ook dat vrijwilligers de auto steeds vaker gebruiken om er één-op-één met hun deelnemer op uit te gaan.

En zo kijk ik toch met een optimistische blik terug op 2016. Door de grote betrokkenheid van onze vrijwilligers en donateurs hebben we, ondanks een beetje tegenwind, de zonzij gehouden. Hiervoor mijn hartelijke dank!

Mede namens het Nationaal Bestuur,
Godfried Barnasconi, voorzitter.

In 2016 hebben we weer veel zonnige momenten verwezenlijkt. Bijna 40.000 vrijwilligers hebben zich daar belangeloos voor ingezet en dat is iets om heel trots op te zijn. Niet alleen zijn er activiteiten, uitjes en vakanties georganiseerd maar er is ook hard gewerkt aan het mobieler maken van onze doelgroep en het voor mensen met een lichamelijke beperking toegankelijker maken van Nederland. In december hebben we met pijn in het hart moeten besluiten om te stoppen met het landelijk organiseren van vakanties, met uitzondering van onze vaarvakanties. We vinden het heel jammer dat we hierdoor deelnemers moeten teleurstellen en werken hard aan het ontwikkelen van alternatieven.

Onze visie

De Zonnebloem streeft naar een samenleving waar mensen met een lichamelijke beperking zorgeloos en vanzelfsprekend aan kunnen deelnemen. 'Zorgeloos' betekent hier dat iemand met een lichamelijke beperking niet gehinderd zou mogen worden door meer praktische zorgen dan ieder ander.

Onze missie

Nationale Vereniging de Zonnebloem verrijkt het leven van mensen met een lichamelijke beperking, en dat van haar vrijwilligers, door sociale en recreatieve activiteiten mogelijk te maken.

Meerjarenplan 2014-2018

Voor de periode 2014-2018 is een meerjarenplan opgesteld. De hoofdlijnen van dat plan worden jaarlijks in detail uitgewerkt. Het meerjarenplan is erop gericht de Zonnebloem toekomstbestendig te houden, zodat we ook de komende jaren onze positie in de Nederlandse samenleving behouden en kunnen inspelen op (actuele) ontwikkelingen. Het meerjarenplan omvat ook een meerjarenbegroting. De daarin opgenomen negatieve begroting voor 2018 is losgelaten en voor dat jaar dient de begroting sluitend te zijn. In de loop van 2016 is een visie op de toekomst geformuleerd die uiteindelijk de basis vormt van een nieuw meerjarenplan, beginnend in 2019.

Het meerjarenplan kent vijf uitgangspunten en dat zijn tevens de hoofdstukken van dit jaarverslag:

- Focus op doelstelling en doelgroep.
- Flexibeler inrichten van vrijwilligerswerk en vrijwilligersorganisatie.
- Optimaal bedienen van de doelgroep.
- Communicatie die transparantie en zichtbaarheid bevordert.
- Financieringsvorm die solidariteit en samenwerking stimuleert.

1 Focus op doelstelling en doelgroep

1.1 Inleiding

Met 'Focus op de doelgroep' als een van de uitgangspunten van het meerjarenplan wordt vooral bedoeld dat wensen en verwachtingen van de doelgroep leidend moeten zijn bij alles dat we aanbieden. Dat heeft in eerste instantie ertoe geleid dat we al onze belanghebbenden duidelijk hebben gemaakt wie precies tot onze doelgroep behoort. Daarnaast leidde en leidt het tot periodiek onderzoek naar wensen en verwachtingen van onze afdelings- en vakantiedeelnemers.

Vanaf het prille begin richt de Zonnebloem zich op mensen met een lichamelijke beperking door ziekte, handicap of gevorderde leeftijd en vooral diegenen onder hen die dreigen te vereenzamen. Wij laten mensen genieten van de leuke dingen in het leven. Een lichamelijke beperking mag daarbij geen belemmering zijn en dit ideaal geldt nog steeds.

1.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?

- Naast onze eigen dagactiviteiten en vakanties kijken we naar mogelijkheden om mobiliteit voor mensen met een lichamelijke beperking - binnen en buiten onze vereniging - te vergroten. In 2016 zijn 12 nieuwe Zonnebloemauto's in gebruik genomen. Op 31 december 2016 reden er in totaal 33 van deze rolstoelauto's op 31 locaties rond. Gebruikers van een rolstoel of scootmobiel kunnen deze tegen een marktconform autohuurtarief huren via Welzorg. Naast veel locaties van Welzorg fungeert een aantal zorglocaties (zoals verzorgings- en ziekenhuizen) als uitgiftelocatie. Met de Zonnebloemauto's spelen we in op het vervoersprobleem dat veel rolstoel- en scootmobielgebruikers ervaren. De Zonnebloemauto's zijn in totaal 1.944 keer verhuurd. De bezettingsgraad ligt op 39%.¹ De gebruikerservaringen zijn heel positief; bestuurders en pashouders waarden de auto met gemiddelde tevredenheidsscores van respectievelijk 8,7 en 8,3.
- Door de jarenlange ervaring met dagactiviteiten en door onderzoek onder mensen met een lichamelijke beperking constateert de Zonnebloem dat er veel verbetermogelijkheden zijn op het gebied van toegankelijkheid binnen de recreatieve sector. De recreatieve sector blijkt weinig bekend te zijn met het toegankelijkheidsvraagstuk en de wetgeving op dit gebied. De Zonnebloem heeft in samenwerking met Ongehinderd.nl en de hbo-instelling NHTV bij vijf locaties (Paleis Het Loo, Van Gogh Museum, Safaripark Beekse Bergen, Keukenhof en Diergaarde Blijdorp) door onderzoek en het delen van kennis in kaart gebracht wat er op het gebied van toegankelijkheid te verbeteren valt. Een aantal locaties heeft al verbeteringen doorgevoerd.
- Er vond een grootschalig behoeftenonderzoek met betrekking tot dagactiviteiten plaats onder de huidige en potentiële Zonnebloemdeelnemers. Het onderzoek leidde tot nieuwe inzichten. Deze worden door de afdelingen en het Nationaal Bureau gebruikt bij het organiseren van activiteiten.

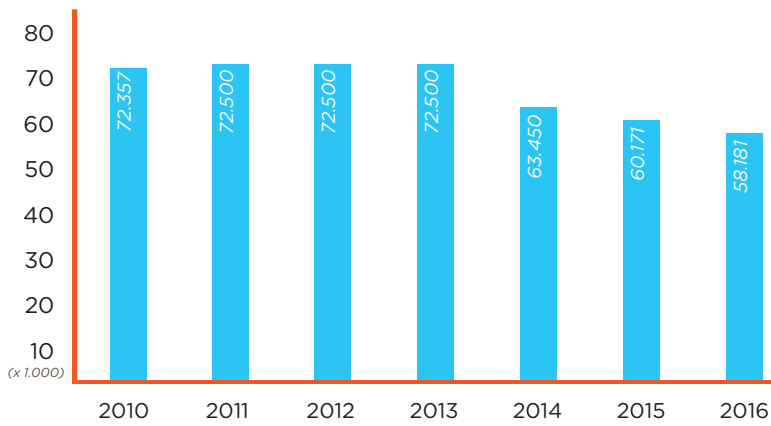
1.3. Wat liep anders dan gepland?

In 2016 vond een groot onderzoek plaats naar de vakantiebehoeften onder huidige en potentiële deelnemers.

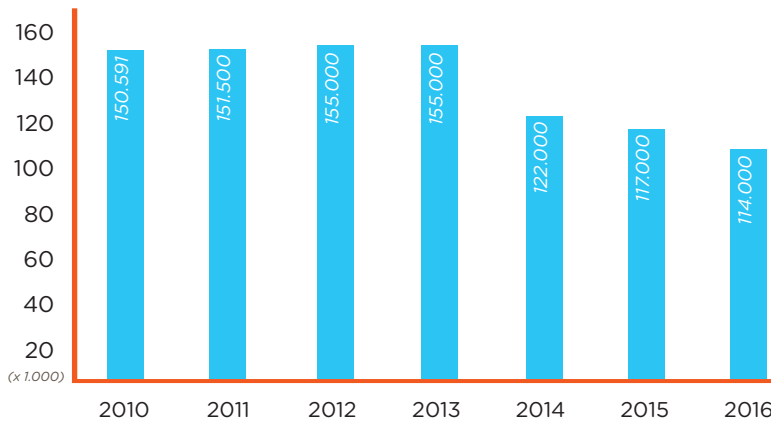
De resultaten uit het onderzoek zullen worden gebruikt om in de toekomst alternatieven te ontwikkelen voor de vakanties.

¹ Percentage is van auto's die het hele jaar te huur waren.

Aantal mensen dat bezoek krijgt

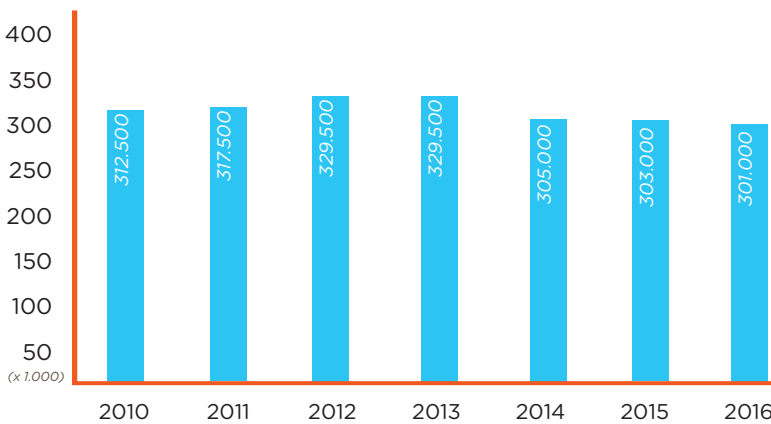

Aantal unieke deelnemers

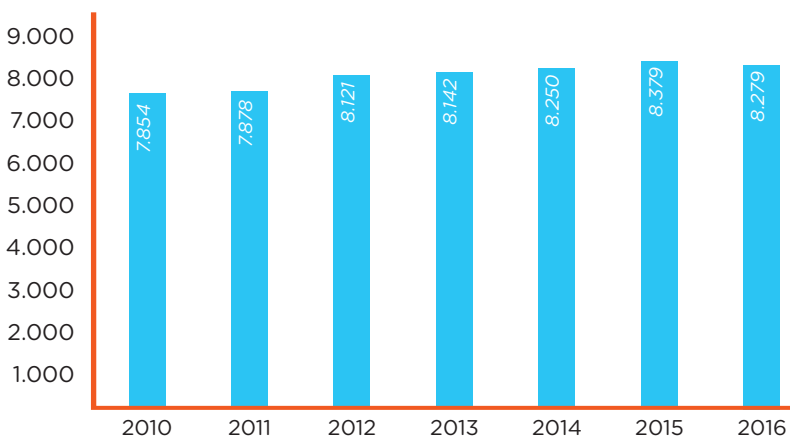

NB één van de uitgangspunten van het huidige meerjarenplan (2014-2018) is de focus op de doelgroep. Dit houdt onder meer in dat we beter kijken of de juiste doelgroep deelneemt aan Zonnebloemactiviteiten. Dit verklaart de terugloop in aantal deelnemers per 2014.

Totale deelname aan dagactiviteiten

Aantal vakantie deelnemers

2. Flexibeler inrichten van vrijwilligerswerk en vrijwilligersorganisatie

2.1 Inleiding

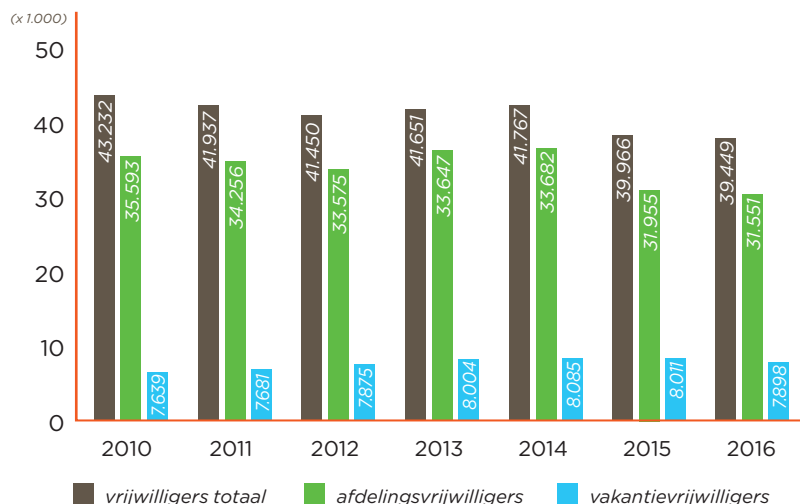
Een goede intake en schaalvergroting van de afdeling leiden ertoe dat vrijwilligers steeds beter kunnen worden ingezet voor het vrijwilligerswerk dat bij hen past. Dit is een belangrijke doelstelling uit het meerjarenplan. De relatie tussen het Nationaal Bureau en de vrijwilligersorganisatie liep helaas enkele deuken op. Een voorstel om te komen tot een andere interne verdeling van de gelden leidde tot veel kritiek en discussie in de vereniging en werd daarom teruggenomen. Verder voelden de vrijwilligers zich onvoldoende betrokken bij het besluit te stoppen met het organiseren van vakanties. Ook het slecht functioneren van de online afdelingsadministratie riep de nodige irritatie op.

2.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?

- Ruim 31.000 vrijwilligers maken jaarlijks 1,2 miljoen huisbezoeken mogelijk. Daarmee is de Zonnebloem belangrijk als organisatie die achter de voordeur komt. Maar achter deze deur worden onze vrijwilligers steeds vaker geconfronteerd met hulpvragen die verder gaan dan de mogelijkheden van de Zonnebloem. Daarom willen wij vrijwilligers middelen aanreiken en vaardigheden aanleren om met deze complexe hulpvragen om te gaan en oog te hebben voor signalen van deelnemers die niet zorggerelateerd zijn maar eerder praktisch en sociaal. Bestuurders vragen wij om hun kennis over alle vrijwilligersinitiatieven binnen hun gebied te beheersen. Aan de hand daarvan kunnen zij de bij hulpvragen doorverwijzen, zodat mensen bij wie de Zonnebloem op huisbezoek komt ook op andere terreinen adequaat worden ondersteund. Hiervoor participeert de Zonnebloem in NOV-project 'Vrijwillig Dichtbij'. Er zijn 188 afdelingen (streven was 180) gestart met het project. Vrijwilligers worden uitgenodigd te vertellen wat zij in de omgang met hun deelnemers signaleren. Daarnaast worden de bestaande netwerken geïnventariseerd en ondersteunen districtshoofden afdelingen in het opzetten en onderhouden van die netwerken.
- Naast vrijwilligers in de afdelingen, die vooral op huisbezoek gaan en activiteiten organiseren, gingen 7.898 vrijwilligers mee met een landelijke georganiseerde vakantie.
- We constateerden een verdere groei van 'Het andere bedrijfsuitje'. 148 bedrijven hebben een maatschappelijk verantwoord bedrijfsuitje gedaan in samenwerking met de Zonnebloem. 2.220 'vrijwilligers voor één dag' en evenveel deelnemers beleefden een mooie dag. Hiermee is de Zonnebloem de grootste aanbieder van maatschappelijke bedrijfsuitjes in Nederland.
- Er heeft een onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van vrijwilligers plaatsgevonden. Dit bestond uit een kwalitatief en kwantitatief deel. De resultaten uit het onderzoek worden gebruikt om tot een nieuwe visie op de structuur en ondersteuning van de vereniging te komen.
- De districtshoofden hebben, naast de reguliere bezoeken aan de provincies, regio's en afdelingen, 215 lokale afdelingen intensief begeleid met als doel het lokaal beschikbaar houden van Zonnebloemactiviteiten en het efficiënt(er) inrichten van de vereniging. Zij boden ondersteuning bij lokale vraagstukken. Daarnaast organiseerden provinciale besturen, in samenwerking met districtshoofden, 21 provinciale bijeenkomsten over financieel beleid en is in 82 regio's een gesprek op gang gebracht om de diverse afdelingsbegrotingen naast elkaar te leggen en daar waar mogelijk samen op te trekken. Deze besprekingen hadden een positief neveneffect: er ontstond meer samenwerking binnen de regio's tussen afdelingen.
- Toenemende samenwerking tussen afdelingen maakte dat het aantal regionale afdelingen is gedaald van 129 in 2015 naar 122 in 2016. Het aantal lokale afdelingen nam af van 1.185 naar 1.125. Na een zorgvuldig proces waarbij alle gremia werden betrokken, zijn de provincies Groningen en Drenthe bestuurlijk samengegaan.
- 538 bestuurders hebben deelgenomen aan de introductiedag voor bestuursleden.

- Het op peil houden van het vrijwilligersbestand behoort ook tot de taken van Zonnebloemafdelingen en zij slagen er in zo'n 40% van nieuwe vrijwilligers zelf te werven. Ook de op het Nationaal Bureau ontwikkelde wervingstool blijkt succesvol te zijn. Hiermee zijn lokale wervingsinitiatieven voor vrijwilligers ondersteund. Via Facebook zijn 202 nieuwe vrijwilligers geworven. De meeste in de leeftijdscategorie 40-65. Daarnaast is een toolkit voor de werving van vrijwilligers beschikbaar gekomen op Mijn Zonnebloem. Vrijwilligers kunnen daarmee gemakkelijk zelf aan de slag.
- Het doel was om 300 nieuwe afdelingswebsites te lanceren. In 2016 zijn er 319 nieuwe afdelingswebsites aangemaakt. De doelstelling is dus ruimschoots behaald. Hiermee komt het aantal afdelingen met een eigen website op 872. Lokaal is nu veel beter zichtbaar voor deelnemers en andere organisaties wat de Zonnebloem in de eigen omgeving doet.

Aantal vrijwilligers

2.3 Wat liep anders dan gepland?

- De deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers is in de eerste helft van 2016 voorgezet.
 - 385 bestuursleden volgden de workshop Intake en 36 afdelingen de workshop Open Huis. Door versoberingsmaatregelen konden in het najaar niet alle aanvragen voor een aantal cursussen worden gehonoreerd.
 - Het was de bedoeling om in 2016 te starten met e-learning. De instructie hiervan is uitgesteld door problemen met Mijn Zonnebloem, het extranet voor vrijwilligers waarvan e-learning onderdeel zou worden.
- In de loop van het jaar is in diverse samenstellingen nagedacht over wat voor vereniging de Zonnebloem in de toekomst wil zijn. Een notitie hierover die werd aangeboden aan de Nationale Vergadering bevatte echter ook te nemen besluiten. Hierdoor was de status niet duidelijk en is de notitie teruggenomen. Op een later moment in 2017 zal hierover opnieuw in gesprek worden gegaan met de vereniging.
- Er ontstond veel onrust en discussie in de vereniging naar aanleiding van het voorgenomen besluit om per 1 januari 2018 te stoppen met een groot deel van de landelijk georganiseerde vakanties.
- De Zonnebloem zet in op het toekomstbestendig houden van de vereniging. Een van de middelen daartoe is schaalvergroting, onder meer door te fuseren en zo krachten te bundelen. Het streven in 2016 was om 46 regio's te hebben met minder dan tien plaatselijke afdelingen. Eind 2016 bleken dit er nog 56 te zijn.
- Onverwacht bleek de online afdelingsadministratie op het speciaal voor vrijwilligers afgeschermd gedeelte van de website veel te traag te werken. Afdelingen konden hierdoor hun administratie niet goed doen.

3. Optimaal bedienen van de doelgroep

3.1 Inleiding

Kwalitatieve klantdialogen en kwantitatieve onderzoeken in 2015 en 2016 geven inzicht in de wensen en verwachtingen van huidige en potentiële deelnemers ten aanzien van producten en diensten. Hierbij onderscheidt de Zonnebloem bezoeken aan deelnemers thuis, dagactiviteiten, arrangementen en vakanties. In het kader van een bedrijfsuitje gaan ook steeds meer medewerkers van bedrijven met Zonnebloemdeelnemers op stap.

Het aanbod van dagactiviteiten voor groepen die het Nationaal Bureau in eigen beheer organiseert en die afdelingen daar rechtstreeks kunnen boeken, is de afgelopen jaren door teruglopende belangstelling gedeeltelijk afgebouwd.

Het arrangementenaanbod werd via een nieuw digitaal platform nog beter ontsloten voor Zonnebloemafdelingen. Zonnebloemafdelingen boeken nu een arrangement rechtstreeks bij een aanbieder.

3.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?

- Zonnebloemafdelingen in het land organiseren een kleine 10.000 activiteiten voor zo'n 114.000 deelnemers. Dat zijn ontspanningsmiddagen, picknicks en bezoeken aan het winkelcentrum. Daarnaast zijn dit ook steeds meer kleinschalige activiteiten als een museumbezoek, een uitje naar de bioscoop of een tuincentrum, die op de wens van de deelnemer worden afgestemd.
- Het klanttevredenheidsonderzoek naar onze vakantieaccommodaties is gecontinueerd met een gemiddelde eindscore van 8,9. Deze waardering is gelijk aan die van 2015. Bestemmingen die niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd, zijn uit het aanbod verwijderd en vervangen door bestemmingen die hier wel bij aansluiten.
- In 2016 waren er 320 landelijke georganiseerde vakanties naar 20 bestemmingen in Nederland en 18 daarbuiten. 8.279 deelnemers en 7.898 vrijwilligers genoten van een Zonnebloemvakantie. Tien oude bestemmingen werden niet meer aangeboden omdat zij onvoldoende werden beoordeeld tijdens het klanttevredenheidsonderzoek, onacceptabele kostenverhogingen doorvoerden of hun bedrijfsvoering staakten. Er kwamen drie nieuwe hotels of vakantiebestemmingen bij in Spanje, Griekenland en België.
- Er is een samenwerking tot stand gekomen met ROC Almere. Hierdoor zijn er kansen ontstaan om herintredende verpleegkundigen te werven als vakantie-vrijwilliger.
- De aanvragen voor de eigen, aangepaste luchtballon stabiliseren. Er werden 50 ballonvaarten uitgevoerd.
- De landelijk aangeboden evenementen voor individuele inschrijving zijn populair. Aan 29 evenementen namen 173 deelnemers en 118 vrijwilligers deel. Nieuw in het aanbod waren een aantal gratis evenementen zoals Appelpop voor enthousiaste jongeren, de Wereldhavendagen, Bevrijdingsfestival Zwolle en enkele andersoortige activiteiten zoals een golfclinic en skûtjessilen. Het betreffen uitjes in kleine groepen.
- In 2016 is het aanbod van arrangementen toegenomen van 30 naar 69 arrangementen. Deze zijn digitaal beschikbaar gesteld via het zogenoemde 'Eropuit platform'. Positieve bijkomstigheid van dit platform is dat actueel aanbod, bijvoorbeeld eenmalig voorstellingen, eenvoudig kunnen worden toegevoegd.
- Er werden drie stranddagen georganiseerd. De Zonnebloem zorgt in samenwerking met de plaatselijke Zonnebloemafdeling voor een strandtent, voor vrijwilligers, voor catering en voor speciale strandrolstoelen zodat alle deelnemers ook echt bij de branding kunnen komen. Deelnemers en vrijwilligers konden zich hiervoor individueel inschrijven. De stranddagen vonden plaats in Zandvoort, Kijkduin en Hoek van Holland.

- De Vereniging KRO en de Zonnebloem werken al decennia samen voor mensen in kwetsbare situaties en tegen sociaal isolement. Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de KRO doneerde de Vereniging KRO € 120.000. Het bedrag is verdeeld over de twaalf provincies en lokale afdelingen hebben daarvan 900 picknicks georganiseerd voor hun deelnemers. Daarnaast kregen we € 40.000 van de Vereniging KRO waarvan we in 2016 vier extra Zonnebloemauto's hebben kunnen laten rijden. De leden van de KRO brachten deze mooie bedragen op.
- Ondanks de doorgevoerde prijsstijgingen maken deelnemers graag gebruik van de Zonnebloemvervoersregeling. Maar liefst 4.010 vakantiegangers werden hierdoor van huis naar de vakantiebestemming of naar de opstapplaats vervoerd. Hiervoor werden 2.531 aangepaste taxibussen ingezet.

3.3 Wat liep anders dan gepland?

- De bezettingsgraad van de uitgevoerde vakanties was 96,5% (deelnemers) en 97,9% (vrijwilligers). Deze bezettingsgraad was lager dan in 2015 (resp. 98,2% en 99,1%). De reden voor de lagere bezetting is te wijten aan kinderziektes in de nieuwe geautomatiseerde planningstool die in 2016 in gebruik werd genomen.
- Nadat bleek dat versoeringsmaatregelen onvoldoende effect hadden, heeft het Nationaal Bestuur in november 2016 met pijn in het hart het voorgenomen besluit genomen om vanaf 2018 te stoppen met de landelijk georganiseerde vakanties met uitzondering van de vaarvakanties. Met deze maatregel brengt de Zonnebloem haar uitgaven en inkomsten beter in balans. Voor 2017 is een beperkter vakantieprogramma samengesteld waarbij de behoeften van vakantie deelnemers centraal staan.
- De faillissementen van twee vakantieaccommodaties en één reisagent leidden tot een financiële strop van circa € 135.000 voor de Zonnebloem. In 2017 wordt duidelijk of het verzoek tot het retourneren van circa € 50.000 wordt gehonoreerd door de curator.
- Eind 2016 is vooral door teruglopende belangstelling besloten te stoppen met de landelijke organisatie van dagactiviteiten, met uitzondering van Het andere bedrijfsuitje. Dit betekent dat we in 2017 stoppen met de Mariahoeve, met de landelijke bijdragen aan artiestenmiddagen en met de eigen rondvaartboot, die verkocht wordt. Het blijft wel mogelijk rondvaarten in Amsterdam te boeken omdat inmiddels een andere aanbieder ook een aangepaste rondvaartboot heeft. Voor de luchtballon is een nieuwe overeenkomst afgesloten met de exploitateur waarmee is overeengekomen dat Zonnebloemafdelingen de luchtballon rechtstreeks kunnen blijven boeken.

4. Communicatie die transparantie en zichtbaarheid bevordert

4.1 Inleiding

Lokale afdelingen weten de weg naar de lokale pers goed te vinden. Resultaten van zoekfuncties als Google Alert laten zien dat de Zonnebloem bijna dagelijks werd genoemd in een bericht in de lokale media. Ze berichtten van seizoenactiviteiten, huldigheden, mooie uitstapjes, ludieke sponsoracties en bijzondere verhalen. Ook op sociale media als Facebook en Twitter was de Zonnebloem goed zichtbaar.

In 2016 werd de nieuwe crossmediale campagne 'Help ze vooruit' gelanceerd. Deze campagne is een logisch vervolg op de campagne die de Zonnebloem de afgelopen twee jaar voerde om het merk te herpositioneren, maar heeft een fondsenwervende insteek.

Hoewel het op peil houden van de naamsbekendheid en van het gewenste externe beeld nevendoelestellingen waren, was de hoofddoelstelling online donaties te genereren. Online doneren staat in Nederland nog in de kinderschoenen. Op dit onontgonnen terrein is veel kennis en ervaring nodig. Deze kan alleen verkregen worden door zelf het voortouw te nemen en hiermee aan de slag te gaan.

4.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?

- Het blad Beleef! voor mensen met een lichamelijke beperking is vier keer uitgekomen. Doelstelling: contact onderhouden met de doelgroep, inspireren, kennis over de Zonnebloem vergroten, en werken aan een positief en eigentijds imago bij de doelgroep. Resultaat per 31 december 2016: bij 54.597 abonnees valt Beleef! op de deurmat en we hebben 1.387 online abonnees.
- Tijdschrift ZON voor vrijwilligers is vier keer uitgegeven. Hierin krijgt beleidsinformatie in een begrijpelijke taal en een 'persoonlijk' jasje een belangrijke plaats. Begin 2016 is 92% van alle vrijwilligers bekend met ZON. Het magazine wordt beoordeeld met een gemiddeld cijfer van 7,7. In 2017 vindt een nieuw bereik- en waarderingsonderzoek plaats.
- Er worden een aantal keer per jaar e-mailnieuwsbrieven naar verschillende groepen vrijwilligers gestuurd. Begin 2016 is 77% van de verplegende vakantievrijwilligers, 88% van de vakantiestafleden, 77% van de algemeen vakantievrijwilligers en 66% van de afdelingsvrijwilligers bekend met de e-mailnieuwsbrieven. Ze worden over het algemeen redelijk gelezen en met een gemiddeld rapportcijfer van 7,7 beoordeeld.
- Nog meer dan voorheen werden de media proactief benaderd. Wekelijks besteedden daardoor lokale en regionale media aandacht aan het (lokale) Zonnebloemwerk. Daarnaast berichtten de landelijke media (onder andere Koffietijd en RTL Live) een aantal keer over de Zonnebloem. Eind december was de Zonnebloem in het nieuws met het voornemen om per 1 januari 2018 te stoppen met een deel van het vakantieaanbod. Nadat het Algemeen Dagblad hierover publiceerde, namen veel dagbladen en radioprogramma's dit over. De teneur was in alle berichtgeving neutraal en genuanceerd.
- Er is een 11-delige televisieserie over de Zonnebloem uitgezonden op Omroep Gelderland. Hier keken gemiddeld 200.000 mensen per aflevering naar. Bekende Gelderlanders, waaronder Hans Kazan, Chris Tates en Harm Edens, kropen in de huid van een Zonnebloemdeelnemer en gingen op pad met Zonnebloemvrijwilligers.
- Als onderdeel van de nieuwe crossmediale fondsenwervende campagne werden acht items over de Zonnebloem uitgezonden tijdens Shownieuws op SBS6 en hieraan werkten bekende Nederlanders als André van Duin en Joris Linssen mee. Maik de Boer trad op als reporter bij deze items.
- Maik de Boer speelde eveneens een rol als presentator tijdens een door de Zonnebloem geïnitieerde modeshow met kleding voor mensen die rolstoelgebonden zijn bij de Supportbeurs. Hier was de Zonnebloem ook aanwezig met een informatiestand. Dit leverde veel zichtbaarheid op.

- Ook op sociale media groeit het netwerk van de Zonnebloem. Per 31 december 2016 stond het aantal volgers via LinkedIn (zakelijke markt) op 1.967. Het aantal Facebookvolgers groeide naar 57.530 en Twitter groeide naar 3.188 volgers. Ook werd de Zonnebloem actief op Instagram. Per 31 december 2016 was het aantal Instagram-volgers 981.
- De spelers van FC Utrecht speelden eind januari de wedstrijd tegen PEC Zwolle met het logo van de Zonnebloem op het wedstrijdshirt. Tele2, de sponsor van FC Utrecht, stond haar plek op het shirt en alle andere sponsorrechten af. Daarmee gaf Tele2 extra aandacht aan het Zonnebloemwerk. De Zonnebloem was niet alleen te zien op de achterkant van het shirt van FC Utrecht, maar werd ook genoemd in het programmaboekje en was in beeld op drie LED-billboards.

4.3 Wat liep anders dan gepland?

- Er is een nieuwe crossmediale fondsenwervende campagne ontwikkeld. Deze campagne was in lijn met de richting die werd ingezet met de campagne 'Er kan zoveel meer dan je denkt', maar had een duidelijke fondsenwervende component. Tijdens deze campagne is naast commercials op televisie en advertenties in bladen ook online campagne gevoerd. Het bereik van de campagne was ongekend hoog. Toch blijkt de naamsbekendheid van de Zonnebloem ondanks deze inspanningen licht gedaald. Hoewel er veel meer online donaties werden opgehaald dan de jaren hiervoor, haalden we de doelstelling voor online doneren niet. De resultaten worden in 2017 gebruikt om deze campagne verder te optimaliseren.
- Ook was de Zonnebloem als onderdeel van haar campagne aanwezig tijdens de Libelle Zomerweek waar zij een stand bemenste en de tassenbewaarservice waarvan de opbrengst voor de Zonnebloem was. Helaas wogen de kosten en de baten van de Libelle Zomerweek niet tegen elkaar op.

5. Financieringsvorm die solidariteit en samenwerking stimuleert

5.1 Inleiding

Voor de financiering van haar activiteiten is de Zonnebloem afhankelijk van de Nederlandse samenleving. We beogen duurzame relaties aan te gaan met onze particuliere en zakelijke donateurs, maar verschillende trends en ontwikkelingen leiden er toe dat traditionele fondsenwerving onder druk staat. Zo groeit de belangstelling van donateurs voor kortere verbintenissen met concrete, voor hen overzichtelijke, doelen. Verder geven donateurs in toenemende mate – en bij voorkeur lokaal – aan single-issuedoelen, én is er een toename van kleinschalige initiatieven van bekenden voor een goed doel, zoals gesponsorde hardloopwedstrijden of fietstochten.

In 2016 is de Zonnebloem doorgegaan met online fondsenwerving. Ook al heeft deze vorm van fondsenwerving zich nog niet bewezen, toch is ook hieraan veel energie besteed. De verwachting is dat hiermee met name potentiële donateurs in de leeftijd 40-65 jaar beter bereikt kunnen worden. Daarnaast zijn de wervingskanalen uitgebreid. Er werd kennis opgedaan met straatwerving. Ook is gestart met crowdfunding en hebben we daarbij gekozen voor een peer-to-peervorm. Doel is om beter in te spelen op de fondsenwerving van vandaag de dag en willen we hiermee ook een brug slaan tussen de diverse landelijke en lokale initiatieven binnen de Zonnebloem.

Een belangrijk deel van de financiering van de activiteiten wordt door de vrijwilligers in de afdelingen zelf opgebracht, door bijvoorbeeld lokale sponsoring en lotenverkoop. De huidige manier waarop deze lokale fondsenwerving wordt verdisconteerd in de interne financiering voldoet niet meer. Bijna unaniem hebben de vrijwilligers zich bijvoorbeeld uitgesproken voor een andere verdeling van de loterijgelden. Het streven is te komen tot een evenwichtige verdeling van middelen over plaatselijke, regionale, provinciale afdelingen en het Nationaal Bureau zodat elk verenigingsorgaan zijn taak naar behoren kan vervullen. Ook is het belangrijk dat de landelijke en plaatselijke fondsenwervende acties goed zijn afgestemd zodat we elkaar niet 'voor de voeten lopen'.

Prominent onderdeel van de nieuwe crossmediale campagne was online fondsenwerving. Hiermee hebben we een ongekend groot bereik gerealiseerd. Ook het aantal online donaties is gegroeid naar bijna 1.000. Maar de doelstelling op het gebied van online fondsenwerving werd niet gehaald. De kennis die is opgedaan wordt gebruikt om de campagne van 2017 te optimaliseren.

5.2 Wat hebben we in 2016 gedaan en bereikt?

- Het 'Kom in actie-platform' werd gelanceerd. Dit platform biedt vrijwilligers, deelnemers en derden de mogelijkheid om te crowdfunden. De eerste acties zijn voorzichtig gestart. Het kost veel tijd om de lokale afdelingen te motiveren hiervan gebruik te maken.
- In de zomer experimenteerde de Zonnebloem tijdens een pilot met straatwerving. Deze pilot leverde goede resultaten op. Daarom is besloten in 2017 door te gaan met straatwerving.
- De Zonnebloem participeert in het NOV-project 'Vrijwillig Dichtbij' en ontvangt daarvoor subsidie. In 2016 ontvingen we circa € 100.000,-.

5.3 Wat liep anders dan gepland?

- Als vervolg op een aantal provinciale bijeenkomsten waarbij de directeur in gesprek ging over de thema's structuur en interne financiering in 2015 in Zuid-Holland en Drenthe zijn in 2016 de overige provincies bezocht. Dit leidde tot een voorstel om te komen tot een nieuwe interne financieringsvorm. Dit voorstel is door het Nationaal Bestuur ingetrokken omdat de vrijwilligersorganisatie van mening was dat het voorstel geen recht deed aan de opgehaalde informatie uit de bijeenkomsten.
- Ten opzichte van 2015 zijn de totale inkomsten uit eigen fondsenwerving over 2016 afgenomen, hoofdzakelijk als gevolg van een daling van het aantal donateurs, een trend die zich al een aantal jaar voortzet.
- Eén van de belangrijkste inkomstenbronnen van de Zonnebloem is de loterij. De verkoop van loten neemt de laatste jaren af. Het streven voor 2016 was om in vergelijking 5% meer loten te verkopen dan in 2015. De loterij genereert niet alleen inkomsten maar geeft ook zichtbaarheid aan de Zonnebloem en het is een manier is om in contact te komen met potentiële vrijwilligers en deelnemers. Uiteindelijk daalde de verkoop met circa 2,5% ten opzichte van 2015. In totaal werden er 1.044.233 loten verkocht en bracht de loterij € 2.088.466 op.

6. Nationale Vereniging: bestuur en toezicht

Nationale Vereniging de Zonnebloem is een vrijwilligersorganisatie die door vrijwilligers wordt bestuurd. De vrijwilligers vormen dan ook de leden van de vereniging. De besluitvorming komt democratisch tot stand en wordt via een getrapte communicatiestructuur binnen alle lagen van de vereniging gedeeld. De vrijwilligersorganisatie wordt ondersteund door een Nationaal Bureau met betaalde krachten.

6.1 Organisatie

Plaatselijke, regionale en provinciale afdelingen

Ultimo 2016 vormen 39.449 vrijwilligers vormen de basis van de Zonnebloem. Daarvan zijn er 7.898 als vakantievrijwilliger actief. De overige 31.551 zijn georganiseerd in 1.125 plaatselijke afdelingen, die op hun beurt verenigd zijn in 122 regionale afdelingen en tot slot worden overkoepeld door 11 provinciale afdelingen. Het is een getrapte communicatiestructuur, geen hiërarchische structuur. Elke afdeling heeft een de-factobestuur en vaardigt kandidaten af naar het hoger gelegen verenigingsorgaan:

- plaatselijke afdelingen naar regionale afdelingen.
- regionale afdelingen naar provinciale afdelingen.
- provinciale afdelingen (drie per provincie) naar de Nationale Vergadering.

De ondersteunende leden en donateurs maken geen deel uit van de verenigingsstructuur.

Ondersteuning Nationaal Bureau

De vrijwilligers van de Zonnebloem krijgen ondersteuning van een betaalde organisatie: het Nationaal Bureau in Breda. Eind 2016 waren er bij het Nationaal Bureau gemiddeld 88,2 voltijdbanen.

Bekijk [hier](#) het organigram van het Nationaal Bureau.

6.1.1. Wat heeft het Nationaal Bureau in 2016 gedaan en bereikt?

- Met het Pit-project is de Zonnebloem op het gebied van automatisering en digitalisering aan een inhaalslag begonnen. Het doel van het Pit-project is een toekomstbestendige ICT-omgeving waarmee de Zonnebloem kan anticiperen op veranderende omstandigheden. Met dit project werden een aantal zaken beoogd:
 - o Beter bedienen van onze doelgroepen; door gegevens goed vast te leggen en vanuit één plaats inzichtelijk te maken, kunnen we vrijwilligers, deelnemers en donateurs beter te woord staan.
 - o Beter ondersteunen van medewerkers en processen; door de processen met behulp van automatisering beter in te richten wordt kennis van medewerkers in systemen vastgelegd en zijn er minder handmatige werkzaamheden nodig.
 - o Meer flexibiliteit, minimaliseren van maatwerk; waardoor nieuwe versies van systemen eenvoudiger geïmplementeerd kunnen worden. Daardoor wordt voorkomen dat de Zonnebloem met gedateerde systemen moet werken.
- Er is een nieuw ziekteverzuim- en arbobeleid opgesteld, in navolging van de samenwerking met een nieuwe bedrijfsarts die de methodiek van het 'eigen regiemodel' aanhangt. Leidinggevend zijn hierop getraind. Onderdeel van deze training was ook de werkdruk. Dit was nog een van de aandachtspunten uit het MTO van 2014. Andere punten waar aan is gewerkt, zijn: projectmatig werken, samenwerking van MT, ontwikkelmogelijkheden en arbeidsvoorwaarden.
- Het ziekteverzuim is afgenomen van 5,65% in 2015 naar 4,43% in 2016 voor het Nationaal Bureau maar is nog steeds hoger dan het streven. Op MPS de Zonnebloem daalde het gemiddelde percentage van 5,43% in 2015 naar en 2,65% in 2016.
- In overleg met de Ondernemingsraad werd besloten de arbeidsvoorwaarden 2015-2016 met een jaar te verlengen, tot eind 2017.

6.1.2. Wat ging anders dan gepland?

- Binnen het omvangrijke Pit-project liep een aantal zaken anders dan gepland.
 - o Op 6 april gingen de nieuwe systemen van de nieuwe ICT-omgeving live. De doelstelling was om dit op 1 januari te doen. Door de latere livegang, aanvullende behoeften door voortschrijdend inzicht tijdens het project, en tegenvallers is de begroting van het project overschreden.
 - o Binnen het project Pit werd het ontwikkelen van het nieuwe Mijn Zonnebloem uitgesteld tot halverwege 2016. Er werd een tijdelijke koppeling met de nieuwe systemen en het huidige Mijn Zonnebloem gemaakt. Deze werkte in de testfase goed maar bezorgde enorme hoofdbrekens toen er in de praktijk mee gewerkt werd door vrijwilligers. Dit leverde veel irritatie en onbegrip op.
 - o Binnen het project Pit werd een nieuwe database opgeleverd met klantcontactgegevens. De datamigratie van de oude naar de nieuwe database is onderschat waardoor de nieuwe database opgeschoond moet worden. Dit vereiste extra inspanningen.

6.2. Bestuur en toezicht

Per 1 januari 2016 is de Erkenningsregeling Goede Doelen ingevoerd, een normenstelsel gebaseerd op zelfregulering. De Erkenningsregeling is onderdeel van het Validatiestelsel, een systeem van verantwoording en toezicht dat de sector, vertegenwoordigd door de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF), heeft ontwikkeld. Het Validatiestelsel is een direct voortvloeisel uit het in 2011 gesloten convenant 'Ruimte voor geven' tussen SBF en de overheid. In dit convenant zijn afspraken gemaakt over de samenwerking tussen overheid en de sector, over het vergroten van transparantie en het versterken van het publieksvertrouwen.

Voor het fondsenwervende deel van de sector heeft dit geleid tot een nieuwe erkenningsregeling met gemoderniseerd toezicht. Voor de goede-doelensector is toezicht op inkomsten, goed bestuur en bestedingen een vanzelfsprekend vereiste. Er komt meer aandacht voor de resultaten van organisaties en de maatschappelijke betekenis daarvan. Met de invoering van de regeling zijn alle keurmerken, zoals het CBF-Keur, vervangen door de nieuwe Erkenning.

Het jaar 2016 was een overgangsjaar waarin alle bestaande keurmerkhouders zijn overgegaan naar de Erkenning. De Zonnebloem was een van de eerste organisaties die is herkeurd en waarvan de nieuwe Erkenning is bevestigd. Toezicht op de Erkenningsregeling ligt bij het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).

Bekijk **hier** de verantwoordingsverklaring.

Voor het normenstelsel is de SBF Code Goed Bestuur als één van de voedingsbronnen gebruikt. Het Nationaal Bestuur onderschrijft de principes van de Code Goed Bestuur en legt conform die principes verantwoording af over:

- A. Besturen en toezicht houden
- B. Besteding van de middelen (interne beheersing)
- C. Omgang met belanghebbenden.

A. Besturen en toezicht houden

De fijnmazige, getrapte structuur van de Zonnebloem maakt in alle lagen dialoog en werkelijk contact mogelijk. Mensen kennen elkaar en dat zorgt voor binding. Bovendien is het erg belangrijk om draagvlak te creëren, want het zijn per slot van rekening de vrijwilligers zelf die het beleid uitvoeren. 2016 was het derde jaar van het meerjarenplan 2014-2018.

Nationale Vergadering (ledenraad)

Elke provinciale vergadering kiest uit haar leden drie afgevaardigden. De 33 afgevaardigden¹ vormen de Nationale Vergadering. Die zorgt ervoor dat de stem van de vrijwilligers - de leden - meegenomen wordt in de koers van de vereniging. Het hoogste besluitvormende orgaan houdt toezicht op het beleid en de verantwoording van de vereniging. Ze toetst of de activiteiten van de vereniging zijn gericht op realisering van de doelstelling van de vereniging, keurt onder meer jaarrekening, jaarverslag, jaarplan en begroting goed en benoemt de leden van het Nationaal Bestuur.

Bekijk **hier** de samenstelling van de Nationale Vergadering.

¹ Immers uitgaande van 11 provincies. Drie afgevaardigden van Groningen en Drenthe samen.

Wat heeft de Nationale Vergadering gedaan en bereikt in 2016?

Volgens planning is de Nationale Vergadering in 2016 vier keer bijeen gekomen. In maart hebben de leden zich gebogen over hun visie op de Zonnebloem in 2023: hoe zijn de deelnemers veranderd? Hoe de vrijwilligers? En hoe de organisatie? Een voorstel om de gelden intern anders te verdelen, werd ingebracht in de vergadering van juni maar de leden vonden het niet in lijn met hun beeld van de resultaten uit bijeenkomsten in het land. Het voorstel is teruggetrokken. In december lag het voorgenomen besluit om te stoppen met nationaal georganiseerde vakanties voor. Teneinde de medewerkers op het Nationaal Bureau te kunnen informeren, heeft de Nationale Vergadering ingestemd. Het besluit moest wel nog worden bekrachtigd in de Nationale Vergadering van maart 2017.

Nationaal Bestuur

Het Nationaal Bestuur bestuurt de vereniging. De bestuursleden zijn vrijwilligers en ontvangen voor hun werkzaamheden geen bezoldiging. Het Nationaal Bestuur heeft het gros van haar bestuurlijke taken overgedragen aan een betaalde directie, bestuurt op hoofdlijnen en houdt toezicht op de directie. Het Nationaal Bestuur legt verantwoording af aan de Nationale Vergadering.

De verantwoording van het Nationaal Bestuur aan de Nationale Vergadering en het toezicht van het Nationaal Bestuur op de directie richten zich op de vragen:

- Zijn de activiteiten van de vereniging gericht op het realiseren van de doelstelling?
- Worden de beschikbare middelen efficiënt en effectief besteed?
- Zijn de methoden om de middelen voor de doelstelling bij elkaar te krijgen efficiënt, effectief en fatsoenlijk?
- Wordt zorgvuldig omgegaan met vrijwilligers die hun diensten aanbieden?
- Functioneert de vereniging professioneel en wordt ze adequaat beheerst?

De verantwoording aan de Nationale Vergadering vindt halverwege het boekjaar plaats via een halfjaarrapportage en na afsluiting van het jaar via de jaarrekening. In de halfjaarrapportage wordt ook aandacht besteed aan de contouren van de plannen voor het volgende jaar, die daarna verder worden uitgewerkt in een jaarplan en begroting. In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de financiële realisatie in het voorafgaande jaar. Voor zowel de inrichting van de begroting als voor de jaarrekening worden de richtlijnen van Richtlijn 650 voor Fondsenwervende Instellingen gevolgd.

Wat heeft het Nationaal Bestuur gedaan en bereikt in 2016?

Het Nationaal Bestuur is in 2016 acht keer bijeengekomen, waarvan vier keer in combinatie met de Nationale Vergadering. In de formele vergadercyclus werden de jaarrekening en het jaarverslag over 2015, de halfjaarrapportage 2016, en het jaarplan en de begroting 2017 besproken. Op advies van de Audit Commissie heeft het bestuur stringente eisen gesteld aan het bewaken van begroting 2017 en het opstellen van begroting 2018. In november heeft het bestuur de notitie met de visie op de toekomst vastgesteld met daarin opgenomen het voorgenomen besluit te stoppen met het organiseren van nationale vakanties.

Bekijk **hier** de samenstelling van het Nationaal Bestuur.

Evaluatie

Het Nationaal Bestuur evalueert zichzelf jaarlijks door kritisch te kijken naar haar functioneren in de diverse rollen, zoals die van toezichthouder, werkgever, adviseur en klankbord. In februari heeft het bestuur hier, samen met een externe deskundige, aandacht aan besteed. Het bestuur concludeert dat zij in het algemeen naar tevredenheid functioneert en dat de rolverdeling tussen bestuur en directie duidelijk is. In december is met de OR overeengekomen dat er iets vaker direct contact kan zijn tussen het bestuur/ het bestuurslid met portefeuille werkgeverszaken en de OR.

Directie

Directeur Noud van Rooij ondersteunt het Nationaal Bestuur en de Nationale Vergadering bij het voorbereiden en uitvoeren van beleid. Hij geeft daartoe leiding aan de vrijwilligersorganisatie en aan de betaalde krachten van het Nationaal Bureau. Per kwartaal legt hij verantwoording af aan het Nationaal Bestuur en informeert hij het bestuur over de gang van zaken.

Wat heeft de directie gedaan en bereikt in 2016?

- Als vervolg op enkele provinciale bijeenkomsten waarbij de directeur in gesprek ging over de thema's structuur en interne financiering in 2015 in Zuid-Holland en Drenthe zijn in 2016 de overige provincies bezocht. Dit leidde tot een voorstel om te komen tot een andere manier om de gelden intern te verdelen.
- De directie had maandelijks, formeel dan wel informeel, overleg met de Ondernemingsraad.
- De directeur bracht werkbezoeken aan het schip MPS de Zonnebloem.
- De directeur is eind juni benoemd in het bestuur van Goede Doelen Nederland en is penningmeester van Coalitie Erbij, de coalitie tegen eenzaamheid.
- 2016 stond voor de directie in het teken van het maken van keuzes om de structureel verminderde inkomsten in balans te brengen met de uitgaven. Het jaar eindigde met het pijnlijke besluit om aan de vereniging voor te leggen te stoppen met het nationaal georganiseerd vakantieaanbod, met uitzondering van de vaarvakanties.

Voor specifieke onderdelen laten het Nationaal Bestuur en/of de directie zich adviseren door commissies die eveneens uit vrijwilligers bestaan:

- De auditcommissie, die het Nationaal Bestuur en de Nationale Vergadering bijstaat in de uitoefening van het financiële toezicht. De commissie bestaat uit twee leden van het Nationaal Bestuur, waaronder het bestuurslid met het aandachtsgebied financiën, drie leden van de Nationale Vergadering en twee externe leden. De rol en taak van de commissie zijn opgenomen in een reglement. De auditcommissie kwam in 2016 vier keer bijeen.
- De Vakantie Adviescommissie (VAC), die het Nationaal Bestuur via de directie adviseert over vakantiezaken. Doel van de VAC is het bijdragen aan de bewaking en verdere ontwikkeling van de kwaliteit van de Zonnebloemvakanties. De VAC kwam in 2016 vier keer bij elkaar.
- De Medische Adviescommissie (MAC) heeft als doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het medische beleid van de Zonnebloem. Zij adviseert het Nationaal Bureau gevraagd en ongevraagd over zaken die het medisch beleid en de kwaliteit van zorg raken. De MAC kwam in 2016 éénmaal bijeen.

Andere entiteiten

Behalve de Nationale Vereniging heeft de Zonnebloem nog twee entiteiten:

- Motorpassagiersschip de Zonnebloem B.V., die het vakantieschip, MPS de Zonnebloem, van de Zonnebloem exploiteert. De vereniging is enig aandeelhouder. Op het vakantieschip van de Zonnebloem zijn 13 bemanningsleden werkzaam (12,5 voltijdbanen).
- Stichting Rondvaartboot de Zonnebloem, die de rondvaartboot van de Zonnebloem exploiteert. De vereniging vormt het bestuur van de stichting. Er is geen personeel in dienst van de Stichting Rondvaartboot.

De jaarrekeningen van deze entiteiten, die statutair in Breda zijn gevestigd, zijn via het Nationaal Bureau op te vragen.

B. Interne beheersing

Voor een goede interne beheersing is het goed inrichten en structureren van de administratieve organisatie en de interne beheersing een voorwaarde. Hiertoe behoren onder meer de werking van de interne risico-beheersings- en beheersmaatregelen en de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van de accountant.

Risicomanagement

Voor een goede doelenorganisatie vormt reputatieschade het belangrijkste risico. Negatieve publiciteit over de eigen organisatie, maar ook van elk ander goed doel in Nederland, terecht of onterecht, kan zijn weerslag hebben op de goede naam en faam van een goed doel. Met consequenties voor de relatie met deelnemers, vrijwilligers en donateurs. De Zonnebloem werkt hard aan de optimalisering van integraal risicomanagement. Op basis van een omgevingsanalyse en de marktpositie worden vooral strategische en operationele risico's beschreven en beoordeeld op de mate waarin de Zonnebloem bereid is deze risico's al dan niet af te dekken. In onderstaand overzicht worden ook de maatregelen beschreven die zijn getroffen om de voornaamste risico's en onzekerheden³ te beheersen.

Beoordeling risico's

Om alle risico's te beoordelen en te vergelijken, worden de risico's gewogen op basis van een schatting van de kans dat deze kans zich voordoet en een schatting van de impact van de gevolgen op het behalen van de doelstellingen van de organisatie. De impact is niet alleen gebaseerd op de financiële consequenties voor de organisatie, maar ook op de reputatie van de Zonnebloem. Er is onderscheid gemaakt tussen risico's waarop kan worden gestuurd en risico's waarop niet kan worden gestuurd, maar die wel kunnen worden beïnvloed.

Risicobeheersing en interne controle

Onder andere de volgende beheersingsinstrumenten zijn reeds operationeel:

- financiële rapportages op maand-, kwartaal- en jaarbasis;
- voortgangsrapportages op kwartaal- en jaarbasis;
- treasurybeleid;
- periodieke privacy audit;
- convenant horizontaal toezicht;
- autorisatiematrix voor het aangaan van betalingen en verplichtingen;
- periodieke bespreking van de financiële resultaten en plannen met Audit Commissie en Nationaal Bestuur;
- opvolgen van de aanbevelingen uit de Management Letter van de accountant;
- periodieke controles bankmutaties afdelingen;
- gedragscode;
- belanghebbendenreglement.

Welke instrumenten worden ontwikkeld of worden in loop van 2017 operationeel?

- Update handboek AO / IB (Administratieve Organisatie / Interne Beheersing);
- Actualisering Kritieke Prestatie Indicatoren;
- Verder opzetten nieuw rapportagesysteem voor managementrapportage;
- Afstemmen van modelovereenkomsten met Belastingdienst m.b.t. inhuur van zelfstandigen (afhankelijk van ontwikkeling Wet DBA);
- Verder optimaliseren geautomatiseerde beheersingsmaatregelen;
- Update beleggingsstatuut;
- In het kader van Horizontaal Toezicht: in kaart brengen van het fiscale landschap (fiscale risico's en beheersingsmaatregelen) omtrent de loonheffingen.

¹ *Risico is een situatie waarin alle mogelijke uitkomsten van een beslissing bekend zijn maar niet welke zich zal voordoen. Denk bijvoorbeeld aan het werpen van een dobbelsteen. Risico's zijn meetbaar. Er is daarentegen sprake van onzekerheid als niet alle mogelijke uitkomsten of gevolgen van eigen handelen bekend zijn, bijv. als die gevolgen de langere termijn betreffen zoals bij investeringsbeslissingen, beslissingen over het pensioen of het kopen van een huis.*

	Beheersingsmaatregel	Risico-bereidheid	Impact	Waarschijnlijkheid
Strategische risico's				
<p><u>Imagoschade als gevolg van een incident intern of extern.</u> Een incident kan van alles zijn (fysiek ongeluk, fraude, maar ook negatieve publiciteit van collega-goed doel). Inherent aan het woord is dat de gebeurtenis onvoorzien en storend is en het is van groot belang alles te doen om incidenten te voorkomen en processen op orde te hebben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op het schip periodieke calamiteitenoefening - Selectiecriteria externe partijen (compliant) - Diverse verzekeringen - Procedures en richtlijnen - Vertrouwenspersoon - Team Online voor snelle reactie op social media - Afdeling Communicatie (o.a. woordvoerder) - Alle medewerkers als ambassadeur van de Zonnebloem bij incidenten 	●	●●●	●●
<p><u>Onderbezetting en uitval van activiteiten, evenementen en vakanties door spanning tussen het aanbod van de Zonnebloem en de vraag van deelnemers.</u> Het is zaak wensen en verwachtingen van deelnemers goed te monitoren maar accommodaties worden nu een jaar vooruit geboekt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Periodiek uitvoeren van KTO's en bevindingen analyseren en hierop inspelen - Gebruikmaken van diverse adviesorganen - Periodiek onderzoek naar wensen/verwachtingen van deelnemers - Flexibel inkoopbeleid - Flexibel prijsbeleid 	●●	●	●
Operationele risico's				
<p><u>Onderbezetting en uitval van activiteiten of vakanties door onvoldoende beschikbaarheid van gekwalificeerde vrijwilligers, waaronder verpleegkundigen en verzorgende vrijwilligers.</u> Alles valt of staat met de beschikbaarheid van vrijwilligers, bij vakanties specifiek van verpleegkundigen met juiste BIG-registratie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Actieve aandacht voor werving en het behouden van vrijwilligers - Deskundigheidsbevordering - Betere selectie en intake nieuwe vrijwilligers - Functioneringsgesprekken 	●	●●	●●
Financiële risico's				
<p><u>Discontinuïteit: baten en lasten niet in verhouding</u> Geld wordt gegeven door donateurs om te worden uitgegeven en soms wordt gewerkt met een negatieve begroting om te voorkomen dat reserves groeien. Echter, baten en lasten moeten in balans blijven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Planning & control-cyclus (opstellen begroting, analyse realisatie t.o.v. werkelijkheid, analyseren verschillen, tussentijds bijsturen) - Aanhouden van flexibele schil - Aanhouden continuïteitsreserve om negatieve resultaten te dekken 	●	●●●	●

● Laag ●● Gematigd ●●● Hoog

	Beheersingsmaatregel	Risico-bereidheid	Impact	Waarschijnlijkheid
Financiële risico's				
<p><u>Wezenlijke daling waardering activa</u> Ultimo 2016 bestond de activa hoofdzakelijk, ruim 85%, uit materiële vaste activa, effecten en liquide middelen. Voor het kunnen blijven uitoefenen van haar activiteiten is het van belang dat de vereniging over deze activa, waaronder MPS de Zonnebloem, kan blijven beschikken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Materiële activa, waaronder het onroerend goed en de schepen, zijn verzekerd - Bestemmingsreserve voor de vervanging van MPS - In het beleggingsstatuut zijn de voorwaarden voor de vermogensbeheerder opgenomen. Statuut gaat uit van een defensief beleid - De liquide middelen zijn nagenoeg geheel ondergebracht bij Nederlandse systeembanken 	●	●●●	●
<p><u>Frauderisico's</u> - risico van onrechtmatige onttrekkingen van geld en/of goederen aan de organisatie; - risico dat personen de financiële verslaggeving gebruiken om daar beter van te worden. Alle 1.125 lokale afdelingen hebben een eigen bankrekening en beheren een deel van het Zonnebloemgeld. De kans dat iemand fraudeert is door de sociale en reële controle niet groot, maar niet ondenkbaar. In 2016 zijn er drie dossiers bijgekomen van afdelingen waar financiële misstanden aan de hand (lijken te) zijn. Bij in totaal twee gevallen is aangifte gedaan. Het andere geval wordt nog onderzocht of echt sprake is van kwade trouw.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Frauderisico maakt deel uit van permanente systeem dat gericht is op het onderkennen van bedrijfsrisico's - AO/IB is ingericht om deze risico's te mitigeren bijv. d.m.v. <ul style="list-style-type: none"> o periodieke (onaangekondigde) controle van geldstromen binnen de gehele organisatie; o elke maand beoordeelt de afdeling P&C tussentijdse rapportage volgens de financiële administratie o de jaarrekeningen worden door extern accountant gecontroleerd o workshops voor leden van kascommissies door financieel deskundigen - Er wordt te allen tijde aangifte gedaan bij de politie bij het vermoeden van fraude (cultuur) - De wijze waarop de structuur van de organisatie is ingericht (toezichthoudend orgaan / kascommissie) aangebrachte functiescheidingen; - Beloningen werknemers zijn niet gekoppeld aan de resultaten volgens financiële verslaggeving 	●	●	●●
<p><u>Risico's van onbekendheid met financieel beleid</u> dat kaders biedt voor het zelf werven, uitgeven en beheren van een deel van het vermogen door vrijwillige penningmeesters en/of afdelingsbesturen. Lokale en regionale afdelingsbesturen hebben een grote vrijheid van handelen binnen de kaders van beleid en statuten. Onbekendheid met het beleid en de statuten maakt dat de kaders onduidelijk zijn en dat kan leiden tot ongewenste acties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inrichting van AO/IB - Inzicht in Zonboek - Lokale monitoring door districtshoofden - Deskundigheidsbevordering 	●●	●	●●

	Beheersingsmaatregel	Risico-bereidheid	Impact	Waarschijnlijkheid
Technologische risico's				
<u>Voordoen van calamiteit door afhankelijkheid van IT-omgeving</u> waardoor data verloren raakt of de activiteiten van de vereniging niet uitgevoerd kunnen worden.	<ul style="list-style-type: none"> - IT-beheersingsomgeving ingericht (o.a. back-up en recovery maatregelen) - Daar waar nodig zijn deskundige externe partijen ingeschakeld - Scholing medewerkers - Calamiteitenplan 	●	●●●	●
Compliance risico's				
<u>Niet voldoen aan erkenningsregeling CBF (onderdeel van validatiestelsel).</u> Het keurmerk is een belangrijk kwaliteitsmerk voor een goed doel. Het verlies van het keurmerk zal een grote invloed hebben op de fondsenwervende activiteiten en daarmee de beschikbare middelen voor het uitvoeren van de activiteiten in het kader van de doelstelling schaden.	<ul style="list-style-type: none"> - Inrichten vereniging conform de regelingen - Periodieke toetsing intern en door deskundige externe partijen 	●	●●●	●
<u>Niet voldoen aan Wbp en meer specifiek aan richtlijn Meldplicht Datalekken.</u> Verwerking van persoonsgegevens gaat steeds vaker digitaal en bestanden worden opgeslagen in de 'cloud'. De verwachte impact op reputatie is aanzienlijk.	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering geven aan projectplan opgesteld n.a.v. Privacy audit in 2015 - Protocol voor borging van maatregelen 	●	●●	●●
<u>Fiscaal niet voldoen aan relevante (fiscale) wet- en regelgeving alsmede richtlijnen.</u> Het niet voldoen van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving alsmede richtlijnen kan mogelijk imagoschade, boetes en juridisch procedures tot gevolg hebben.	<ul style="list-style-type: none"> - Periodieke bijstand van externe adviseurs - Periodiek onderhoud met de Belastingdienst in het kader van horizontaal toezicht - Deelname aan diverse netwerken (o.a. Goede Doelen Nederland en SNL) - Wijze waarop de structuur van de organisatie is ingericht (o.a. toezichthoudend orgaan / adviesorganen) - Met betrekking tot mogelijke overschrijding maximum percentage eigen fondsenwerving: maandelijkse analyse realisatie tot en met heden, inclusief verwachte forecast. 	●	●●	●

● Laag

●● Gematigd

●●● Hoog

	Beheersingsmaatregel	Risico-bereidheid	Impact	Waarschijnlijkheid
Human capital risico's Nat. Bureau				
Onvoldoende in staat gekwalificeerd personeel te contracteren, waardoor functies (tijdelijk) niet ingevuld kunnen worden en de activiteiten op het Nationaal Bureau, niet (tijdig) uitgevoerd worden met mogelijk gevolgen voor de activiteiten gericht op de doelstelling. De oorzaak hiervan wordt deels veroorzaakt doordat voor sommige specialisaties Breda als locatie een handicap vormt. Hierdoor bestaat het risico van hogere wervingskosten of genoeg nemen met een second best.	- Aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden	●	●●	●●

● Laag ●● Gematigd ●●● Hoog

Accountant

Het jaarrekeningentraject werd afgesloten met een goedkeurende controleverklaring van Deloitte Accountants B.V.

C. Omgang met belanghebbenden

De Zonnebloem wil vrijwilligers, deelnemers, donateurs en anderen goed informeren. Over wat de vereniging doet en heeft bereikt. Ook is het belangrijk dat alle belanghebbenden ideeën, opmerkingen, wensen en klachten kunnen delen en dat er iets mee gebeurt. Over al deze zaken zijn sinds 2009 afspraken vastgelegd in een belanghebbendenreglement. Het reglement wordt vermeld op de corporate website en de website voor vrijwilligers.

Klachtenafhandeling

Klachten, vragen, opmerkingen, complimenten, ideeën en wensen worden geregistreerd. Klachten die mondeling kunnen worden afgehandeld, worden niet geregistreerd (wel geturft). Elk kwartaal worden de rapportages daarvan besproken in het managementteam. Eventuele patronen worden aan de orde gesteld, waarna noodzakelijke verbeteringen worden doorgevoerd. De klachten worden ook opgenomen in de halfjaarrapportage aan het Nationaal Bestuur en de Nationale Vergadering.

Het Dienstencentrum van het Nationaal Bureau is het eerste aanspreekpunt voor iedereen die contact opneemt met de betaalde organisatie van de Zonnebloem. Door de overgang van het computersysteem zijn in 2016 niet alle klachten geregistreerd.

Veel vrijwilligers namen contact op met het Dienstencentrum. Contact werd gezocht om problemen te helpen oplossen met het Zonboek (het online boekhoudsysteem), de Online Afdelingsadministratie of de site voor vrijwilligers Mijn Zonnebloem. Donateurs belden of mailden met een klacht, onder andere over het aantal mailings, wervingsacties, of het niet, of niet op tijd, ontvangen van loten. In een aantal gevallen leidde een klacht tot een opzegging.

De 170 klachten over vakanties en evenementen hadden onder andere betrekking op problemen vakantiestaven, accommodatie, verzorging, samenwerking met andere vrijwilligers, vervoer, administratie of onvrede met een genomen maatregel of gevoerd beleid.

De afdeling Vrijwilligersondersteuning heeft uit alle ontvangen klachten uiteindelijk 118 klachtendossiers aangemaakt onder andere over hoe een afdelingsbestuur omgaat met haar vrijwilligers en over het beleid.

6.3. Samenwerking

Omdat de Zonnebloem middenin de samenleving wil staan, stimuleren wij de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties en bedrijven op zowel plaatselijk, regionaal, provinciaal als nationaal niveau. Op al deze niveaus wordt dan ook veelvuldig samengewerkt. De Zonnebloem bedankt al haar samenwerkingspartners van harte.

De Zonnebloem is lid van:

- Goede Doelen Nederland, directeur is bestuurslid
- Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV)
- Nederlandse Branchevereniging Aangepaste Vakanties (NBAV)
- Algemeen Nederlands Verbond van Reisondernemingen (ANVR)
- Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR)
- Stichting Calamiteitenfonds Reizen

De Zonnebloem werkte in 2016 samen in/met:

- De Zonnebloem is één van de veertien landelijke vrijwilligersorganisaties die samenwerken met Vereniging NOV en met het ministerie van VWS in het programma Vrijwillig Dichtbij. Het doel is om de landelijke organisaties meer slagkracht te geven om lokaal in te spelen op de wijzigende zorg- en welzijnsuitvoering.
- Stichting Ongehinderd, om maximale bewegingsvrijheid te creëren voor mensen met een lichamelijke beperking. Met de Ongehinderd-app kan iedereen op ieder moment van de dag toegankelijke locaties vinden, maar ook zelf toevoegen en beoordelen. Zo krijgen gemeenten en ondernemers inzicht en verbetertips aangereikt.
- Welzorg Nederland, dat de Zonnebloemauto's verzorgt en aanpast voor gebruikers van rolstoelen en scootmobiel, en vaak ook stalt.
- Stichting Samenwerkende Non-profit Loterijen (SNL), voor het gezamenlijk exploiteren van een meerjarige loterijvergunning.
- De VriendenLoterij, om opbrengsten te genereren door zoveel mogelijk loterijdeelnemers te werven die geormerkt voor de Zonnebloem meespelen.
- Coalitie Erbij, om eenzaamheid onder de aandacht te brengen, te voorkomen en te verminderen bij - in het geval van de Zonnebloem - mensen met een lichamelijke beperking. Onze directeur is penningmeester van Coalitie Erbij.
- Netwerk Zorg en Welzijn / Landelijk Overleg Vrijwilligersorganisaties in Zorg en Welzijn (LOVZ).
- Stichting Vier het Leven, die film-, theater- en concertbezoeken voor ouderen organiseert. Zij worden van deur tot deur begeleid en genieten van een arrangement waarbij alles is geregeld om zorgeloos uit te gaan. Speciaal voor de Zonnebloem worden rolstoelplekken gereserveerd.
- Partners als Paleis Het Loo, Jumbo Supermarkten en andere om te werken aan het optimaal afstemmen van ons aanbod aan de wensen en behoeften van de doelgroep, alsmede het verbeteren van toegankelijkheid en mobiliteit voor mensen met een lichamelijke beperking.
- Seniorenorganisatie Unie KBO.
- Diverse onderwijsinstellingen en thuiszorgorganisaties.

Analyse samenwerking in 2016

De Zonnebloem vindt samenwerking met organisaties die dezelfde doelen nastreven heel belangrijk. Samen kunnen we immers meer dan alleen.

- In 2016 heeft de Zonnebloem voor het zevende jaar gebruik gemaakt van de semipermanente vergunning die door samenwerking met andere non-profitloterijen in de SNL in 2009 is verkregen. In 2014 is deze vergunning voor twee jaar verlengd door het ministerie van Justitie. Op 6 december 2016 heeft de Kansspelautoriteit aan de SNL een vergunning verleent voor de periode 2017 tot en met 2021.
- In 2016 werd in de VriendenLoterij voor € 334.345 met geormerkte loten meegespeeld voor de Zonnebloem; € 66.493 minder dan in 2015. De totale bijdrage van de VriendenLoterij was € 534.345.
- Ook in 2016 werkte de Zonnebloem met andere organisaties samen in de Coalitie Erbij. Landelijk is de Zonnebloem betrokken bij beleidszaken en de Week tegen Eenzaamheid. Ook - en vooral - plaatselijk werken lokale afdelingen samen met gemeenten en andere organisaties om te voorkomen dat onze doelgroep geïsoleerd raakt.

7. Financieel beheer

Uitgangspunten voor het financieel beheer zijn transparantie, verantwoording en verantwoordelijkheid en zorg voor continuïteit. Het financieel beleid van Nationale Vereniging de Zonnebloem (hierna de Zonnebloem) bestaat uit vermogensbeleid, beleggingsbeleid, prijsbeleid en interne financiering. De kaders hiervoor zijn beschreven en vastgelegd.

7.1. Financieel beleid

Vermogensbeleid

Instellingen met een CBF-erkenning zijn via de normen van de erkenningsregeling gehouden aan de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland. Conform deze richtlijn vormt de Zonnebloem alleen reserves met een vooraf bepaalde bestemming. Daarnaast mag ze een continuïteitsreserve hebben van maximaal anderhalf maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie.

Aansluitend op de richtlijn 'Financieel Beheer Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland heeft het bestuur van de Zonnebloem besloten om deze norm voor maximale hoogte van de continuïteitsreserve voor de Zonnebloem over te nemen. Op basis van de realisatie over 2016 volgt hieruit per 31 december 2016 een continuïteitsreserve van maximaal € 24,5 miljoen. De werkelijke continuïteitsreserve per 31 december 2016 van € 19,6 miljoen ligt substantieel lager dan deze € 24,5 miljoen en voldoet daarmee ruimschoots aan de norm.

Verantwoord beleggingsbeleid

Tussen de ontvangst van middelen en de daadwerkelijke besteding kan enige tijd verstrijken. In de tussenliggende periode wil de Zonnebloem deze middelen zorgvuldig en transparant beheren. Als ze langere tijd ter beschikking staan, worden ze risicomijdend belegd door een vermogensbeheerder met langjarige beleggingservaring. Zo kan een beter rendement worden behaald dan met het passief volgen van een strategische asset-mix mogelijk is. De beleggingshorizon bedraagt meer dan tien jaar, waarbij in totaal niet meer dan 20% in zakelijke waarden (aandelen) mag worden belegd.

De Zonnebloem heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid en die dient ook in het beleggingsbeleid van de vereniging zichtbaar te zijn. In 2010 heeft de Zonnebloem verantwoord beleggen ingevoerd in het totale vermogensbeheer. Dit beheer wordt uitbesteed aan F. van Lanschot Bankiers N.V. (hierna Van Lanschot). Het beheer voldoet aan de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen'.

Gekozen is voor een duurzaam beleggingsproces, waarin naast financiële data, ook niet-financiële (duurzame) data worden meegewogen. De fondsen van Van Lanschot beleggen niet in ondernemingen die in strijd handelen met 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen'. De richtlijn bestaat uit basisrichtlijnen én aanvullende richtlijnen. De basisrichtlijn adviseert instellingen om beleggingen te onderzoeken op schending van onder andere mensenrechten, corruptie, en bescherming van het milieu. De aanvullende richtlijn is opgesteld voor organisaties die strengere duurzaamheidscriteria in het beleggingsbeleid toe willen passen. Deze richtlijn omvat verdergaande uitsluiting van bedrijven die bijvoorbeeld betrokken zijn bij kernenergie, alcohol, tabak, proefdieren, pornografie, en genetische modificatie. Periodiek wordt het beleggingsuniversum gescreend op overtreding van de richtlijn. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een externe dataprovider: GES Investment Services.

De afspraken over beheer, asset-mix en richtlijnen met betrekking tot de aandelen en vastrentende waarden waarin mag worden belegd, zijn per entiteit vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst. Periodiek vindt overleg plaats, waarbij de beheerder verantwoording aflegt over het naleven van de afspraken en de performance van de portefeuilles.

Prijsbeleid en interne financiering

De Zonnebloem voert een uniform prijsbeleid. Deelnemers betalen marktconforme prijzen voor de deelname aan Zonnebloemactiviteiten. En vrijwilligers worden niet financieel belast, zij betalen zelf geen bijdragen voor deelname aan activiteiten en worden gestimuleerd om gemaakte onkosten te declareren.

De interne financiering beschrijft de regelingen op het gebied van de geldstromen en administratieve processen tussen de afdelingen onderling en tussen de afdelingen en de vereniging nationaal. We hebben het dan over de verdeling van ledengeld, de opbrengsten van de loterij, de kosten en bijdragen voor cursussen, de verzekeringen en dergelijke. Het is van belang dat de hoeveelheid geldstromen tussen alle verenigingsorganen zo klein mogelijk is. Belangrijk is ook dat de regelingen die daarbij horen niet ingewikkelder zijn dan nodig en zoveel mogelijk gestroomlijnd worden.

Auditcommissie

De Auditcommissie staat het Nationaal Bestuur en de Nationale Vergadering bij in de uitoefening van het financiële toezicht. De commissie bestaat uit twee leden van het Nationaal Bestuur, waaronder het bestuurslid met het aandachtsgebied financiën, drie leden van de Nationale Vergadering en twee externe leden. Rol en taak van de commissie zijn opgenomen in een reglement. De Auditcommissie kwam in 2016 vier keer bijeen.

Stimulering

Afdelingen die te weinig inkomsten hebben om voldoende activiteiten te organiseren, kunnen een beroep doen op het Stimuleringsfonds van de Zonnebloem. Dat geldt ook voor afdelingen die willen groeien door het aanbod verder uit te breiden met vernieuwende activiteiten en/of nieuwe deelnemers te bereiken, maar daarvoor niet voldoende geld hebben. In 2016 zijn 8 aanvragen gehonoreerd (2015: 27). Het uitgekeerde bedrag bedraagt € 33.000 (2015: € 35.000).

7.2 Financiële positie

Vanuit het oogpunt van transparantie presenteert de Zonnebloem een geconsolideerde jaarrekening, waarin alle Zonnebloementiteiten zijn verenigd. Alle entiteiten zijn statutair gevestigd in Breda.

De jaarrekening van de Zonnebloem is opgesteld volgens Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging voor Fondsenwervende Instellingen (RJ 650).

De volgende rechtspersonen zijn in de consolidatie opgenomen:

- Nationale Vereniging de Zonnebloem
- Motorpassagiersschip de Zonnebloem B.V.
- Stichting Rondvaartboot de Zonnebloem

Saldo van de baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is in 2016 € 5.312.000 negatief. Het resultaat is als volgt verdeeld over de verschillende entiteiten:

<i>(x € 1.000)</i>	Resultaat 2016	
Nationaal Bureau	- 4.764	
Afdelingen	- 442	
Nationale Vereniging de Zonnebloem		- 5.206
Motorpassagiersschip de Zonnebloem B.V.		-117
Stichting Rondvaartboot de Zonnebloem		11
Saldo van baten en lasten		- 5.312

Het resultaat 2016 is € 25.000 lager dan in 2015. De totale baten over 2016 zijn met bijna € 1,2 miljoen afgenomen ten opzichte van 2015 en blijven hiermee € 1,4 miljoen achter ten opzichte van de begroting over 2016. De bestedingen aan de doelstelling zijn met bijna € 900.000 afgenomen ten opzichte van 2015 en zijn nagenoeg gelijk aan de begroting over 2016.

<i>(x € 1.000)</i>	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015	Verskil
Totale baten	18.542	19.704	- 1.162
Totaal besteed aan de doelstelling	18.963	19.850	- 887
	- 421	- 146	- 275
Totale kosten werving baten	3.723	3.769	- 46
Kosten beheer en administratie	1.168	1.372	- 204
Saldo van baten en lasten	- 5.312	- 5.287	- 25

Baten

Om inzicht te geven in de ontwikkeling van de totale baten over 2016 volgt hierna een overzicht gebaseerd op de baten over 2016 met ter vergelijking de baten over 2015.

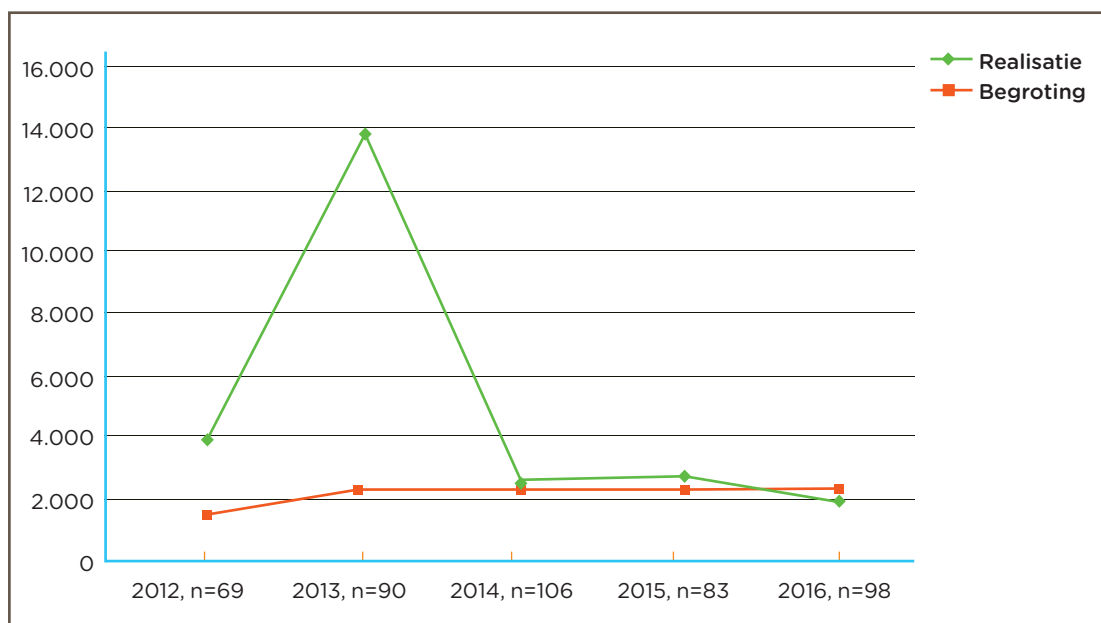
(x € 1.000)	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015	Vershil
Baten uit eigen fondsenwerving	16.328	17.896	- 1.568
Baten uit acties derden	543	638	- 95
Subsidies van overheden	604	545	59
Baten uit beleggingen	989	543	446
Overige baten	78	82	- 4
Som van de baten	18.542	19.704	-1.162

Baten uit eigen fondsenwerving

De totale baten uit eigen fondsenwerving zijn met ruim € 1,5 miljoen afgenomen ten opzichte van 2015. Deze daling wordt met name veroorzaakt door lagere baten uit contributies /lidmaatschap van ruim € 300.000 en lagere baten uit nalatenschappen van ruim € 950.000.

De daling van het aantal donateurs heeft zich ook in 2016 voortgezet. De baten uit contributie/lidmaatschap bedraagt € 7.663.000. Dit is € 329.000 lager dan in 2015 (€ 7.992.000).

De baten van de nalatenschappen ad € 1.898.000 ligt voor het eerst sinds jaren onder het begroot bedrag van € 2.500.000. Het aantal nieuwe dossiers was 98 en het aantal lopende dossiers per 31 december 2016 is 75.

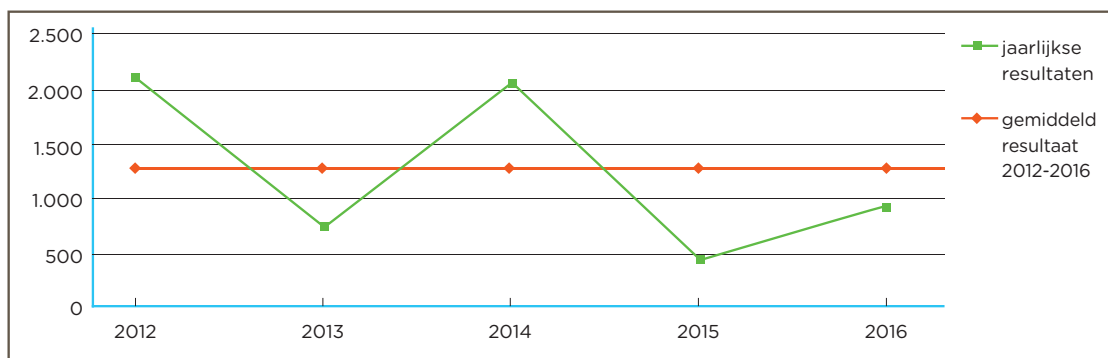

Jaarlijkse ontwikkeling baten uit nalatenschappen en jaarlijks aantal ontvangen nalatenschappen

Beleggingen

Het resultaat uit beleggingen over 2016 bedraagt € 901.000. Dit komt neer op een gerealiseerd rendement van 5,41%. Gemiddeld is over de afgelopen 5 jaar een rendement gehaald van 6,1%.

(x € 1.000)

ontwikkeling van beleggingsresultaten en gemiddeld resultaat (* € 1.000)

Resultaat spaar- en beleggingsvormen

Beleggingen (x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016
Obligatierente	685	516	172	207	224
Dividend	205	290	-	196	48
Vergoeding huisfondsen	118	137	80	1	-
Gerealiseerd koersresultaat	54	1.084	209	427	326
Ongerealiseerd koersresultaat	1.180	-1.114	1.747	-362	351
Bruto beleggingsresultaat	2.242	913	2.208	469	949
Kosten beleggingen	58	53	53	21	48
Netto beleggingsresultaat	2.184	860	2.155	448	901
Rendement beleggingen	10,02%	3,69%	9,37%	2,13%	5,41%
Gemiddeld rendement 2012 - 2016 (in %):	6,1%				
Gemiddeld rendement 2012 - 2016 (bedrag):	1.310				
Netto resultaat liquide middelen (spaar- en depositorekeningen)	185	182	160	74	40

Bestedingen

De som van de totale lasten is in 2016 met ruim € 1,1 miljoen afgenomen ten opzichte van 2015 en zijn daarmee ruim € 100.000 lager dan begroot over 2016.

(x € 1.000)

	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015	Vershil
Besteed aan doelstelling	18.963	19.850	-887
Kosten werving baten	3.723	3.769	-46
Kosten beheer en administratie	1.168	1.372	-204
Som van de lasten	23.854	24.991	-1.137

Bestedingen aan de doelstelling

De bestedingen aan de doelstelling zijn € 887.000 lager in vergelijking met 2015. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een afname van de baten wat van invloed is op de beschikbare gelden voor bestedingen aan de doelstelling.

(x € 1.000)	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015	Vershil
Voorlichting, bewustwording en eigen activiteiten	2.878	2.914	-36
Vrijwilligersondersteuning, bezoekwerk en activiteitenbegeleiding	4.988	5.026	-38
Vakanties	7.258	7.723	-465
Evenementen	3.839	4.187	-348
Som besteed aan doelstelling	18.963	19.850	-887

De totale bestedingen aan de vakanties zijn met € 465.000 afgenomen ten opzichte van 2015, maar € 401.000 hoger dan begroot.

De afwijking ten opzichte van voorgaand jaar wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat betere prijsafspraken met vakantieaccommodaties zijn gemaakt, prijsstijgingen zijn doorgevoerd, en het vervoers- en materialenaanbod zijn aangepast.

De afwijking ten opzichte van de begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lagere bezettingsgraad van vakanties, hogere kosten van vakantieaccommodaties als gevolg van calamiteiten, en hogere personeelskosten als gevolg aanloopkosten van het in gebruik nemen van een volledig nieuwe automatiseringsomgeving.

De bestedingen aan evenementen zijn € 348.000 afgenomen ten opzichte van 2015. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat medio 2015 de theatertournee als landelijke activiteit is afgeschaft. Hierdoor zijn de kosten met betrekking tot theaterbezoek in 2016 met € 401.000 afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Totaal kosten werving baten

De totale kosten voor de werving van baten zijn met € 46.000 afgenomen ten opzichte van 2015.

Het percentage 'Kosten fondsenwerving' (kosten eigen fondsenwerving gedeeld door baten eigen fondsenwerving) bedraagt 22,0%. Het gemiddelde percentage over de afgelopen drie jaar bedraagt 21,1% en dat is ruim onder de CBF-norm van 25%.

Kosten beheer en administratie

Hieronder vallen alle kosten die de organisatie maakt voor de (interne) beheersing en administratie, die niet toe te rekenen zijn aan de doelstelling of aan de werving van baten. De kosten beheer en administratie zijn met € 204.000 afgenomen ten opzichte van 2015 en daarmee € 25.000 hoger dan begroot. De daling ten opzichte van voorgaand jaar wordt hoofdzakelijk veroorzaakt omdat er in 2015 meer kosten waren gemaakt voor de afwikkeling van nalatenschappen, en advieskosten als gevolg van het in 2015 afgesloten convenant Horizontaal Toezicht met de Belastingdienst.

Het percentage kosten beheer en administratie stijgt hierdoor naar 4,9% en is daarmee nagenoeg gelijk aan het percentage (kosten beheer en administratie gedeeld door totale kosten) van de afgelopen drie jaar (gemiddeld 4,8%).

Bestedingsratio

De bestedingsratio bestaat uit twee ratio's:

Bestedingsratio I (totale bestedingen doelstelling in % totale baten)

Bestedingsratio II (totale bestedingen doelstelling in % totale lasten)

Bestedingsratio I bedraagt 102,3% (2015: 100,7%). Doordat de bestedingen hoger zijn dan de baten is het % hoger dan 100. Hiermee laten we zien dat we eerdere ontvangen baten in 2016 besteed hebben.

Bestedingsratio II bedraagt 79,5% (2015: 79,4%) is daarmee nagenoeg gelijk aan het begroot percentage van 79,8%.

8. Jaarrekening

8.1 Balans

ACTIVA (x € 1.000, na bestemming saldo van baten en lasten)

	31-12-2016	31-12-2015
1 Immateriële vaste activa		
Bedrijfsmiddelen	451	597
Direct in gebruik voor de doelstelling	2.505	2.056
	2.956	2.653
2 Materiële vaste activa		
Bedrijfsmiddelen	2.642	2.934
Direct in gebruik voor de doelstelling	7.742	8.274
	10.384	11.208
3 Voorraad direct beschikbaar voor de doelstelling	33	41
4 Vorderingen en overlopende activa	3.388	4.208
5 Effecten	15.582	19.471
6 Liquide middelen	11.637	12.067
Totaal	43.980	49.648

PASSIVA (x € 1.000, na bestemming saldo van baten en lasten)

	31-12-2016	31-12-2015
7 Reserves en fondsen		
Reserves		
- Continuïteitsreserve	19.606	15.078
- Bestemmingsreserves	22.294	31.045
	41.900	46.123
Fondsen		
- Bestemmingsfondsen	428	1.517
Totaal reserves en fondsen	42.328	47.640
8 Voorzieningen	99	161
9 Kortlopende schulden	1.553	1.847
Totaal	43.980	49.648

8.2 Staat van baten en lasten

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Baten				
10 Baten uit eigen fondsenwerving	16.277	16.328	17.504	17.896
11 Baten uit acties derden	525	543	775	638
12 Subsidies van overheden	595	604	500	545
13 Rentebaten en baten uit beleggingen	461	989	1.108	543
14 Overige baten	51	78	50	82
Som van de baten	17.909	18.542	19.937	19.704
Besteed aan doelstelling				
15 Voorlichting bewustwording, eigen activiteiten	2.581	2.878	3.095	2.914
16 Vrijwilligersondersteuning, bezoekwerk en activiteitenbegeleiding	4.716	4.988	5.315	5.026
17 Vakanties	4.911	7.258	6.857	7.723
18 Evenementen	3.692	3.839	3.856	4.187
Som besteed aan doelstelling	15.900	18.963	19.123	19.850
Kosten werving baten				
19 Kosten eigen fondsenwerving	3.309	3.591	3.470	3.598
20 Kosten acties derden	107	72	146	138
21 Kosten verkrijgen subsidies van overheden	10	12	10	12
22 Kosten beleggingen	47	48	65	21
Som van de kosten werving baten	3.473	3.723	3.691	3.769
Kosten beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	1.125	1.168	1.143	1.372
Som van de lasten	20.498	23.854	23.957	24.991
Saldo van baten en lasten	-2.589	-5.312	-4.020	-5.287
Bestemming saldo				
Toevoeging / onttrokken aan:				
Reserves				
- Continuïteitsreserve	-1.719	4.528	-1.783	-3.585
- Bestemmingsreserves	-339	-8.751	-1.333	-182
Fondsen				
- Bestemmingsfondsen	-531	-1.089	-904	-1.520
Saldo van baten en lasten	-2.589	-5.312	-4.020	-5.287
Kengetallen				
Kosten eigen fondsenwerving in % van baten eigen fondsenwerving	20,3%	22,0%	19,8%	20,1%
Kosten beheer en administratie in % van de totale lasten	5,5%	4,9%	4,8%	5,5%
Bestedingsratio I (totale bestedingen doelstelling in % van de totale baten)	88,8%	102,3%	95,9%	100,7%
Bestedingsratio II (totale bestedingen doelstelling in % van de totale lasten)	77,6%	79,5%	79,8%	79,4%

8.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is een overzicht van de geldmiddelen die in de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik dat van deze geldmiddelen is gemaakt. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De kasstromen hebben zowel betrekking op de posten van de balans als de staat van baten en lasten. Door de samenvoeging en eliminatie van posten in de balans en staat van baten en lasten is er geen direct zichtbare relatie met het kasstroomoverzicht.

(x € 1.000)	2016		2015	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Ontvangsten uit eigen fondsenwerving	16.685		17.609	
Ontvangsten uit acties derden	519		581	
Ontvangsten uit subsidies van overheden	596		508	
Ontvangsten uit overige baten	66		89	
Ontvangsten rentebaten en baten beleggingen	979		512	
Betalingen aan leveranciers en werknemers	-22.596		-23.292	
		-3.751		-3.993
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in vaste activa	-1.243		-2.840	
Desinvesteringen in vaste activa	-		-	
Investeringen in effecten	-1.365		-2.895	
Desinvesteringen in effecten	5.929		6.162	
		3.321		427
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-		-
Effect van omrekening van vreemde valuta		-		-
Mutatie geldmiddelen		-430		-3.566

De kasstroom uit eigen fondsenwervende activiteiten is lager dan in 2015 als gevolg van teruglopende inkomsten uit deze activiteit.

De Zonnebloem heeft in 2016 voor ruim € 1,2 miljoen geïnvesteerd in vaste activa. Deze investeringen zijn direct ten laste van de liquide middelen gedaan en hebben hoofdzakelijk betrekking op investeringen in het kader van de ICT-transitie (PIT).

8.4 Algemene toelichting

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van Nationale Vereniging de Zonnebloem opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Nationale Vereniging de Zonnebloem direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Onderlinge transacties, winsten, vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op onderlinge transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

De in de consolidatie begrepen rechtspersonen zijn:

- Nationale Vereniging de Zonnebloem (100%);
- Motorpassagiersschip de Zonnebloem B.V. (100%);
- Stichting Rondvaartboot de Zonnebloem (100%).

Voor de omschrijving van de doelstellingen en de samenstelling van directie, Nationaal Bestuur en Nationale Vergadering verwijzen wij naar het Jaarverslag.

Alle rechtspersonen zijn statutair gevestigd te Breda op de Zorgvlietstraat 491.

Toelichting kostenverdeling (model C)

Het is belangrijk dat bij de toerekening van de kosten een consistente methodiek wordt gehanteerd. Bij de toerekening van de kosten wordt de Goede Doelen Nederland-aanbeveling 'Toepassing van richtlijn 650 voor Kosten Beheer & Administratie' gevolgd.

De Zonnebloem rekent de directe kosten direct toe aan de doelstellingen en aan fondsenwerving. De direct toe te rekenen personeelskosten worden op basis van onderbouwde inschattingen direct toegerekend aan de doelstellingen en aan fondsenwerving.

De indirecte kosten worden aan de hand van verdeelsleutels toegerekend aan de doelstellingen, fondsenwerving en beheer en administratie. De indirecte kosten bestaan uit:

- indirecte personeelskosten;
- huisvestingskosten;
- kantoorkosten;
- afschrijvingen en rente;
- kosten bestuur en toezicht.

De indirecte kosten worden verdeeld op basis van de volgende verdeelsleutels:

- De indirecte personeelskosten van de Directie en Planning & Control worden voor 100% toegerekend aan beheer en administratie.
- De overige indirecte personeelskosten worden toegerekend aan de betreffende afdeling op basis van het aandeel van deze afdeling in het totaal van de verdeelsleutel (salariskosten). Daarbij zijn de salariskosten van Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen de basis voor het aandeel in de kosten van beheer en administratie.
- De huisvestingskosten worden toegerekend op basis van het aantal m² dat een afdeling in gebruik heeft. Hierbij geldt het aantal m² van Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen als basis voor het aandeel van de kosten van beheer en administratie.
- De kantoorkosten worden toegerekend op basis van het aantal werkplekken dat een afdeling in gebruik heeft. Hierbij geldt het aantal werkplekken van Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen als basis voor het aandeel van de kosten van beheer en administratie.
- De afschrijvingen worden toegerekend aan de doelstelling waarop de activa betrekking hebben. De algemene afschrijvingen worden verdeeld conform de verdeelsleutels van huisvestingskosten en kantoorkosten.
- De kosten van toezicht en bestuur vallen volledig onder de kosten van beheer en administratie.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft de feitelijke geldstromen weer die in de loop van het boekjaar hebben plaatsgevonden. Het is opgesteld volgens de directe methode.

Kosten beheer en administratie

Doel van kosten beheer en administratie is om inzicht te geven in de kosten die de organisatie maakt in het kader van de (interne) beheersing en administratie en die dus niet kunnen worden toegerekend aan de doelstelling of werving van baten. Als percentage worden de kosten van beheer en administratie uitgedrukt in een percentage van de totale lasten. De Zonnebloem hanteert een norm van maximaal 8%. Bij het bepalen van de norm is gekeken naar het verleden en is rekening gehouden met de aard van de organisatie.

In 2016 is het percentage beheer en administratie 4,9%.

Kosten eigen fondsenwerving

Het percentage kosten eigen fondsenwerving ontstaat door de kosten van eigen fondsenwerving te delen door de baten uit eigen fondsenwerving. De Zonnebloem hanteert daarbij de CBF-norm van maximaal 25%. In 2016 bedraagt het percentage 22,0%.

Bestedingsratio's

Deze ratio's geven de verhouding weer tussen de bestedingen aan de doelstelling en de baten en lasten. De Zonnebloem streeft naar een zo hoog mogelijke bestedingsratio, maar met een minimale omvang van 75%. Het minimum percentage is gebaseerd op een analyse van de huidige kostenstructuur en historische cijfers.

In 2016 bedraagt de bestedingsratio I (totale bestedingen doelstelling in % totale baten) 102,3%.

Bestedingsratio II (totale bestedingen doelstelling in % totale lasten) bedraagt 79,5%.

8.5 Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de voorschriften van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende Instellingen (RJ650). Deze richtlijn is opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, gepubliceerd door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en verplichtingen van de Zonnebloem worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteit van de activiteiten

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de vereniging zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Operationele leasing

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom niet bij de organisatie ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

8.6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Afdelingen

De liquide middelen van de afdelingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Overige activa en passiva zijn in beginsel niet gewaardeerd. Deze activa en passiva hebben geen materiële betekenis voor de jaarrekening van de Nationale Vereniging als geheel.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

- Software 20,0%; 25,0%
- Websites 20,0%; 25,0%
- Zonboek en afdelingsadministratie 20,0%; 25,0%

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige

gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

• Casco motorpassagiersschip	3,3%; 7,0%; 10,0%
• Inventaris en meubilair motorpassagiersschip	10,0%; 12,0% ; 20,0%
• Dek- en vloerbedekking, hard- en software motorpassagiersschip	20,0%
• Casco rondvaartboot	5,0%
• Installaties rondvaartboot	10,0%
• Inrichting/inventaris rondvaartboot	20,0%; 25,0%
• Pand	2,5 %
• Kantoorinventaris	10,0%; 20,0%
• Hard- en software	20,0%; 25,0%
• Websites	20,0%; 25,0%
• Zonboek en afdelingsadministratie	20,0%; 25,0%
• Vakantiemateriaal	12,0%; 20,0%
• Promotiemateriaal	20,0%

Voorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Effecten

Effecten bestaan uit fondsen in vastrentende waarden en zakelijke waarden. Waardering vindt plaats tegen actuele waarde (reële waarde). De reële waarde van beursgenoteerde effecten is gelijk aan de beurswaarde. Waardeveranderingen (gerealiseerd en ongerealiseerd) worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten worden ook rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. De effecten staan ter vrije beschikking van de vereniging.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Reserves en fondsen

De reserves en fondsen van de vereniging zijn ingedeeld in drie categoriën.

- *Continuïteitsreserve*

De continuïteitsreserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de Zonnebloem is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de vereniging op langere termijn te waarborgen.

- *Bestemmingsreserves*

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserve is door de vereniging een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de vereniging.

- *Bestemmingsfondsen*

Bestemmingsfondsen zijn een afgezonderd deel van het eigen vermogen waaraan derden een beperkte bestedingsmogelijkheid hebben gegeven. Het bedrag en de doelstelling van de reserves wordt in de toelichting op de balans vermeld.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichting vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedragen rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

8.7 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Baten uit vermogensfondsen en bedrijfssponsoring worden verantwoord in het jaar waarin de gerelateerde activiteiten worden gerealiseerd. De overige baten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen.

Lasten worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben. De eigen bijdragen van de deelnemers wordt in mindering gebracht op de kosten van de betreffende activiteit.

Nalatenschappen

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang voldoende betrouwbaar kan worden vastgesteld op basis van een omschrijving ontvangen van de executeur-testamentair. Hierbij wordt 31 maart 2017 als peildatum gehanteerd voor nalatenschappen waarvan de eerste melding in 2016 of eerder is ontvangen. Bij het vaststellen van de omvang wordt voorzichtigheid betracht. Verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Zij worden pas in de staat van baten en lasten verantwoord bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van de blote eigendom.

Giften in natura

Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. Giften bestaande uit diensten worden in het algemeen niet financieel verantwoord, tenzij dit op geld waardeerbare diensten van bedrijven betreft. De niet-financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de staat van baten en lasten verantwoord.

Aandeel in acties derden

De Zonnebloem is zowel geormerkt als regulier beneficiënt van de Vriendenloterij. De geormerkte inkomsten worden verantwoord in het jaar waarover ze betrekking hebben. De reguliere inkomsten worden verantwoord in het jaar waarin ze door de Vriendenloterij zijn toegezegd.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Zonnebloem de condities voor ontvangst kan aantonen.

Afdelingen

Alle opbrengsten van de afdelingen worden verantwoord in het jaar waarin deze ontvangen worden. Uitzondering vormen de bijdragen van de Nationale Vereniging over het boekjaar. Het gaat dan om de afdracht van de lidmaatschapsgelden. Deze bijdragen worden in het volgende boekjaar door de Nationale Vereniging aan de afdelingen betaald. In de jaarrekening zijn deze bijdragen verantwoord in het jaar dat de Nationale Vereniging deze bijdragen vaststelt. De hieruit volgende schuld aan de afdelingen is opgenomen onder lidmaatschapsbijdragen boekjaar bij de bestemmingsreserve activiteiten landelijk (2016: € 1.101.000 en in 2015: € 1.146.000). De door de afdelingen gemaakte kosten van activiteiten en overige kosten worden verantwoord in het jaar dat deze tot uitgaven hebben geleid.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De Zonnebloem heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij pensioenfondsen Zorg en Welzijn. Hiervoor in aanmerking komen werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op pensioen. Dat is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren.

Op bovenstaande pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan het pensioenfonds betaald door de Zonnebloem. De pensioengrondslag voor het Ouderdompensioen en het Partnerpensioen is het pensioengevende salaris dat geldt of zou gelden bij een volledige werktijd, verminderd met de AOW-franchise. Het pensioenfonds heeft de ambitie om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te indexeren op basis van de algemene ontwikkeling van de salarissen in de collectieve arbeidsovereenkomsten die gelden voor de aangesloten werkgevers in een bepaald kalenderjaar. Het pensioenfonds besluit elk jaar of, en zo ja in hoeverre, kan worden geïndexeerd, gelet op de financiële situatie en de te verwachten ontwikkeling daarvan. Het pensioenfonds baseert zich hierbij onder meer op de nominale en de reële dekkingsgraad. Het pensioenfonds kan besluiten een gemiste indexering in te halen, maar een dergelijk besluit heeft geen terugwerkende kracht en leidt niet tot een nabetaling. De indexering wordt gedeeltelijk gefinancierd uit premies en gedeeltelijk uit rendement. De dekkingsgraad lag in december 2016 op 90% (december 2015: 97%).

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Afschrijvingen vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze kosten zijn opgenomen onder andere onderdelen van de staat van baten en lasten, te weten besteed aan doelstelling, kosten werving baten en kosten beheer en administratie.

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend volgens de afspraken zoals vastgelegd in de vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst.

8.8 Toelichting op de balans

1 Immateriële vaste acitva

(x € 1.000)	Bedrijfs- middelen	Direct in gebruik voor doelstelling	Totaal 2016	Totaal 2015
Aanschafwaarde per 1 januari	1.564	3.162	4.726	2.946
Bij: investeringen	25	1.010	1.035	1.933
Af: desinvesteringen	50	61	111	153
Aanschafwaarde per 31 december	1.539	4.111	5.650	4.726
Afschrijvingen per 1 januari	967	1.106	2.073	1.767
Bij: ten laste van boekjaar	171	561	732	457
Af: desinvesteringen	50	61	111	151
Afschrijvingen per 31 december	1.088	1.606	2.694	2.073
Boekwaarde per 31 december	451	2.505	2.956	2.653

Onder de bedrijfsmiddelen is vooral kantoorsoftware verantwoord. De investeringen in bedrijfsmiddelen hebben betrekking op de investeringen in het kader van de ICT-transitie (PIT), die algemeen gebruikt worden.

De immateriële activa direct in gebruik voor de doelstelling hebben met name betrekking op applicaties en software die direct gebruikt worden ten behoeve van het Zonnebloemwerk.

De investeringen voor de doelstelling bestaan in 2016 uit investeringen in het kader van de ICT-transitie (PIT). De nieuwe ICT-omgeving is in april 2016 in gebruik genomen.

2 Materiële vaste acitva

(x € 1.000)	Bedrijfs- middelen	Direct in gebruik voor doelstelling	Totaal 2016	Totaal 2015
Aanschafwaarde per 1 januari	5.985	16.512	22.497	22.202
Bij: investeringen	20	188	208	907
Af: desinvesteringen	380	161	541	612
Aanschafwaarde per 31 december	5.625	16.539	22.164	22.497
Afschrijvingen per 1 januari	3.051	8.238	11.289	10.749
Bij: ten laste van boekjaar	312	720	1.032	1.152
Af: desinvesteringen	380	161	541	612
Afschrijvingen per 31 december	2.983	8.797	11.780	11.289
Boekwaarde per 31 december	2.642	7.742	10.384	11.208

Onder de bedrijfsmiddelen is het kantoorpand in Breda, de kantoorinventaris en de kantoorautomatisering inbegrepen. De verzekerde waarde van het pand ultimo 2016 bedraagt € 4.500.000.

De activa direct in gebruik voor de doelstelling hebben met name betrekking op MPS de Zonnebloem en Rondvaartboot de Zonnebloem. De verzekerde waarde van het Motorpassagierschip bedraagt ultimo 2016 € 14.750.000 en van de Rondvaartboot € 930.200.

Onder de activa direct in gebruik voor de doelstelling is de rondvaartboot voor een boekwaarde van € 73.309 opgenomen. De rondvaartboot is na het vaarseizoen 2016 buiten gebruik gesteld en het voornemen is om de rondvaartboot te verkopen.

3 Voorraad direct beschikbaar voor de doelstelling

De voorraad bestaat uit artikelen bestemd voor verkoopdoeleinden op MPS de Zonnebloem.

4 Vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)

	31-12-2016	31-12-2015
Nalatenschappen	2.362	2.658
Debiteuren	51	70
Te vorderen pensioenpremie	3	-
Te vorderen omzetbelasting	64	26
Te vorderen dividendbelasting	5	5
Vooruitbetaalde kosten	553	973
Overige vorderingen	350	476
Totaal	3.388	4.208

De post nalatenschappen heeft betrekking op nalatenschappen, waarvan de eerste correspondentie in of voor 2016 is ontvangen en waarvan de omvang per 31 maart 2017 betrouwbaar is in te schatten.

De vooruitbetaalde kosten bestaan o.a. uit vooruitbetaalde betaalde verzekeringspremies en vooruitbetalingen aan vakantieaccomodaties. Onder overige vorderingen is onder andere de vordering op de Vriendenloterij opgenomen.

5 Effecten

De effectenportefeuille bestaat uit aandelen in fondsen met zakelijke waarden (aandelen) en vastrentende waarden (obligaties). Het beheer van de portefeuille is ondergebracht bij een vermogensbeheerder, die het beheer voert op basis van een beleggingsmandaat. Het gevoerde beleid is risicomijdend, waarbij de normverhouding zakelijk - vastrentend, met een beperkte bandbreedte 20%-80% is. Eind 2016 is de werkelijke verhouding 78,9%-21,1%.

(x € 1.000)	Obligaties 2016	Aandelen 2016	Totaal 2016	Totaal 2015
Balans per 1 januari	15.223	4.248	19.471	22.673
Bij: aankopen	896	469	1.365	2.895
Af: verkopen en uitlotingen/aflossingen	16.119	4.717	20.836	25.568
Gerealiseerd koersresultaat	4.144	1.785	5.929	6.162
	11.975	2.932	14.907	19.406
Mutatie ongerealiseerd koersresultaat	129	197	326	428
	12.104	3.129	15.233	19.834
	191	158	349	-363
Totaal	12.295	3.287	15.582	19.471

Ultimo 2016 zijn obligaties en aandelen in de volgende fondsen verworven:

- Kempen Global Sustainable Equity Fund;
- Kempen (Lux) Sustainable Smallcap Fund I;
- Kempen (Lux) Euro High Grade Gov.Fund J;
- Vanguard Euro Gov. Bond Index Fund Plus;
- Kempen (Lux) Euro Sustainable CF J;
- JPM Euro Liquidity R.

6 Liquide middelen

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Spaarrekeningen	1.956	2.557
Rekeningen-courant	1.224	661
Kassen	4	4
	3.184	3.222
Afdelingen	8.453	8.845
Totaal	11.637	12.067

De middelen op spaarrekeningen zijn vrij opvraagbaar. De gemiddelde rentevergoeding over 2016 (incl. liquide middelen afdelingen) bedraagt 0,3%. De geldmiddelen van de afdelingen bestaan uit de geconsolideerde saldi van de afdelingen van de Nationale Vereniging. De geldmiddelen van de afdelingen staan niet ter vrije beschikking van het Nationaal Bureau van de vereniging. Het bestuur van een afdeling is in beginsel, binnen het kader van de doelstelling, zelf verantwoordelijk voor het beheer en de besteding van de eigen geldmiddelen.

7 Reserves en fondsen

Het vermogen wordt op grond van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende Instellingen gesplitst in reserves en fondsen, waarbij rekening is gehouden met de "Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen" van de Goede Doelen Nederland.

(x € 1.000)	Reserves	Fondsen	Totaal reserves en fondsen
Stand per 1 januari	46.123	1.517	47.640
Ottrekking continuïteitsreserve	-53	-	-53
Toevoeging continuïteitsreserve	4.581	-	4.581
Ottrekking bestemmingsreserve activiteiten landelijk	-9.492	-	-9.492
Toevoeging bestemmingsreserve activiteiten landelijk	1.107	-	1.107
Ottrekking bestemmingsreserve activiteiten afdelingen	-439	-	-439
Toevoeging bestemmingsreserve activiteiten afdelingen	73	-	73
Ottrekking bestemmingsfonds	-	-2.066	-2.066
Toevoeging bestemmingsfonds	-	977	977
Saldo van baten en lasten 2016	-4.223	-1.089	-5.312
Stand per 31 december	41.900	428	42.328

Continuïteitsreserve

(x € 1.000)	Stand per 1 januari	Ont-trekkingen	Toevoegingen	Stand per 31 december
Afdelingen	6.482	53	-	6.429
Vereniging (excl. afdelingen)	8.596	-	4.581	13.177
Totaal	15.078	53	4.581	19.606

Conform de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland en het in de Nationale Vergadering vastgestelde vermogensbeleid wordt een continuïteitsreserve aangehouden die maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie (inclusief kosten fondsenwerving, exclusief kosten voorlichting en Pr.) bedraagt. Op grond van dit beleid mag de reserve voor de Vereniging in 2016 € 18.112.000 bedragen. De hoogte van de continuïteitsreserve - ondanks de dotatie in 2016 hoofdzakelijk als gevolg van het vrijvallen van een aantal bestemmingsreserves - voldoet ruimschoots aan de eis.

De berekeningswijze van de continuïteitsreserve van de afdelingen valt niet onder de definitie uit de 'Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen'. Gezien de specifieke aard van de Zonnebloem organisatie geldt voor de afdelingen dat tot de kosten van de werkorganisatie de gemiddelde totale (netto) jaaruitgaven van de afgelopen drie jaar worden gerekend. Zo zorgen we ervoor dat de afdelingen ook in de toekomst aan haar verplichtingen jegens de deelnemers kunnen voldoen.

Reserves

Bestemmingsreserve activiteiten landelijk

Aan een deel van de reserves is door het Nationale Bestuur van de vereniging zelf een bestemming gegeven.

JAARVERSLAG
2016

(x € 1.000)

	Stand per 1 januari	Ont- trekkingen	Toevoegingen	Stand per 31 december
Lidmaatschapsbijdragen boekjaar	1.146	1.146	1.101	1.101
Stimuleringsfonds	95	33	6	68
Activa doelstelling	10.369	131	-	10.238
Exploitatiereserve Rondvaartboot	129	129	-	-
Vervanging MPS de Zonnebloem	8.334	669	-	7.665
Vervanging rondvaartboot de Zonnebloem	731	731	-	-
Vervoersaanbod deelnemers	3.007	3.007	-	-
Toekomstbestendige vrijwilligersorganisatie	3.229	2.229	-	1.000
Onderzoeken meerjarenbeleidsplan	217	217	-	-
Beleggingsreserve	1.200	1.200	-	-
Totaal	28.457	9.492	1.107	20.072

Lidmaatschapsbijdragen boekjaar

De afdelingen ontvangen aan het begin van ieder jaar een gedeelte van de inkomsten uit het ondersteunend lidmaatschap van het voorgaande boekjaar. Deze middelen vormen een structurele inkomstenbron voor de afdelingen ter financiering van hun activiteiten. Omdat de afdelingen in het betreffende boekjaar niet over deze middelen kunnen beschikken, is deze post verantwoord als bestemmingsreserve.

Stimuleringsfonds

Door de Nationale Vergadering is besloten om een stimuleringsfonds in te stellen. Door extra fondsen beschikbaar te stellen kunnen afdeling die nieuwe of meer activiteiten niet uit eigen middelen kunnen financieren toch groeien en/of differentiëren. In 2016 hebben 8 afdelingen een bijdrage uit deze reserve ontvangen.

Activa doelstelling

Dit deel geeft aan in hoeverre de activa in het kader van de doelstelling uit eigen middelen zijn gefinancierd. De hoogte is gelijk aan de boekwaarde van de materiële vaste activa in het kader van de doelstelling, de leningen en de voorraden.

Exploitatiereserve Rondvaartboot

Deze bestemmingsreserve werd aanhouden voor de exploitatie van de Rondvaartboot, aangezien de exploitatie van de Rondvaartboot werd gefinancierd vanuit de vereniging. In 2016 is het besluit genomen om de rondvaartboot ultimo 2016 uit de vaart te halen en te verkopen. Hierdoor bedraagt deze reserve ultimo 2016 nihil.

Vervanging MPS de Zonnebloem

Conform de risicoanalyse wordt een deel van het eigen vermogen bestemd ter vervanging van het huidige vakantieschip.

Vervanging rondvaartboot de Zonnebloem

Deze bestemmingsreserve werd aangehouden ter vervanging van de rondvaartboot. Aangezien in 2016 het besluit is genomen om de rondvaartboot te verkopen en niet te vervangen, bedraagt deze reserve ultimo 2016 nihil.

Vervoersaanbod deelnemers

Deze reserve werd aangehouden voor aangepast vervoer, aangezien aangepast vervoer een belangrijke kostenpost en/of slecht geregelde faciliteit is voor mensen met een fysieke beperking. De kosten of het ontbreken van goede vervoersmogelijkheden vormen vaak een probleem of zelfs een 'showstopper' voor (potentiële) Zonnebloemdeelnemers om deel te nemen aan onze activiteiten. Aangezien de kosten - van het huidige vervoersaanbod - jaarlijks redelijk constant zijn, is besloten om deze kosten op te nemen in de jaarlijkse begroting en hiervoor geen specifieke bestemmingsreserve meer aan te houden.

Toekomstbestendige Vrijwilligersorganisatie

Het is noodzakelijk dat de vereniging zich blijft aanpassen aan zowel interne- als externe veranderende behoeften. Om in te kunnen spelen op de deze veranderingen wordt een reserve aangehouden voor het uitvoeren van een verandertraject. In 2016 is besloten om voor dit verandertraject - en daarmee deze reserve - een bedrag van € 1.000.000 aan te houden.

Onderzoeken Meerjarenbeleidsplan

Deze reserve werd gevormd voor het uitvoeren van onderzoeken zoals opgenomen in het meerjarenbeleidsplan. Aangezien deze onderzoeken jaarlijks qua kosten redelijk constant zijn, is besloten om deze kosten op te nemen in de jaarlijkse begroting en hiervoor geen specifieke bestemmingsreserve meer aan te houden. Deze bestemmingsreserve is daardoor in 2016 geheel vrijgevallen.

Beleggingsreserve

Deze reserve werd aangehouden om koersverschillen m.b.t. de effectenportefeuille in de toekomst op te vangen. Besloten is om voor koersverschillen geen specifieke bestemmingsreserve meer aan te houden ultimo 2016.

Bestemmingsreserves afdelingen

Conform de implementatie van het vermogensbeleid dient het vermogen van de afdelingen boven de continuïteitsreserve, door de afdelingen bestemd te worden. Dat deel waar geen bestemming aan is gegeven, wordt door het Nationaal Bestuur bestempeld als reserve voor de activiteiten van de afdelingen.

(x € 1.000)	Stand per 1 januari	Ont- trekkingen	Toe- voegingen	Stand per 31 december
Eenmalige/niet-jaarlijkse activiteiten	886	45	-	841
Jubileum (afdelingen)	349	-	46	395
Gericht op groei/differentiatie	24	12	-	12
Doelbestemde nalatenschappen	686	-	27	713
Activiteiten afdelingen	643	382	-	261
Totaal	2.588	439	73	2.222

Eenmalige/niet-jaarlijkse activiteiten

Deze reserve kan alleen worden gemaakt met een realistisch plan dat is voorzien van een planning en een begroting. In aanmerking komen alleen eenmalige of niet-jaarlijkse activiteiten voor deelnemers en/of vrijwilligers, volgens een bestendige gedragslijn. Andere voorwaarden zijn dat de begroting 'Zonnebloemwaardig' is, oftewel eenvoudig maar compleet, en dat de middelen binnen drie jaar na reservering worden besteed.

Jubileum (afdelingen)

Voor de viering van afdelingsjubilea, zoals een lustrum en kroonjaren (12,5; 25; 40; 50; 60; 75; 100 jaar) mogen middelen worden gereserveerd. Om de uniformiteit te waarborgen mogen hiervoor standaardbedragen worden gereserveerd. Voorwaarde is dat de middelen binnen vijf jaar na reservering worden besteed.

Gericht op groei/differentiatie

Ook deze reserve kan alleen worden gemaakt met een realistisch plan dat is voorzien van een planning en een begroting. In aanmerking komen activiteiten die zijn afgeleid van het Meerjarenbeleidsplan en zijn gericht op:

- Deelnemers (inclusief jongeren);
- Vrijwilligers (inclusief jongeren);
- Diensten;
- Fondsenwerving;
- Samenwerking met andere partners.

Voorwaarde is dat de middelen binnen drie jaar na reservering worden besteed.

Doelbestemde nalatenschappen

Er zijn afdelingen die middelen (hebben) ontvangen uit nalatenschappen. In het testament is dan door de erflater bepaald dat de middelen ten goede dienen te komen aan een bepaalde afdeling. Uiteraard wordt die wens gerespecteerd.

Activiteiten afdelingen

Door een deel van de afdelingen is aan het vermogen boven de continuïteitsreserve nog geen specifieke bestemming gegeven. Ook in 2016 blijft de opbouw van het vermogen een aandachtspunt voor de besturen van de afdelingen.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

(x € 1.000)

	Stand per 1 januari	Ontvangen uit acties	Bestedingen	Stand per 31 december
MPS de Zonnebloem	1.517	483	1.793	207
Rondvaartboot de Zonnebloem	-	10	10	-
Zonnebloemauto	-	484	263	221
Totaal	1.517	977	2.066	428

MPS de Zonnebloem

Het fonds is gevormd uit de giften, die uit de acties voor bouw en exploitatie van het schip zijn ontvangen. Jaarlijks worden de specifieke bijdragen (aandeel Actie Zonnebloemvakanties, Scheepsmaatjes, specifieke giften en de aan dit fonds toe te rekenen beleggingsopbrengsten) toegevoegd aan dit fonds. Dit fonds dient om de exploitatie van MPS de Zonnebloem te waarborgen.

Rondvaartboot de Zonnebloem

Dit fonds werd gevormd voor geormerkte ontvangen giften voor de exploitatie van de rondvaartboot. Ultimo 2016 is dit fonds geheel uitgeput.

JAARVERSLAG
2016

Zonnebloemauto

Dit fonds wordt gevormd voor geormerkte ontvangen giften voor de exploitatie van de Zonnebloemauto's. Ten laste van dit fonds worden directe externe kosten met betrekking tot de Zonnebloem auto's gebracht (waaronder de leasekosten). De overige kosten komen ten laste van de reguliere exploitatie van de vereniging en worden derhalve niet ten laste van dit fonds gebracht.

Bestemming saldo

In de geconsolideerde jaarrekening 2016 is het saldo baten en lasten van € 5.312.000 negatief ten laste gebracht van de reserves en fondsen.

8 Voorzieningen

(x € 1.000)	Stand per 1 januari	Ont- trekkingen	Toe- voegingen	Stand per 31 december
Jubilea	61	4	2	59
Afwikkeling nalatenschappen	100	100	40	40
Totaal	161	104	42	99

De voorziening voor jubileumuitkeringen aan personeel is op individuele grondslag berekend, waarbij rekening is gehouden met het salaris, de blijfkans en de sterftekans. De voorziening wordt tijdsevenredig opgebouwd gedurende het dienstverband van de medewerkers.

De voorziening afwikkeling nalatenschappen is gevormd voor de kosten die naar verwachting nog gemaakt dienen te worden om een aantal lopende nalatenschappen af te wikkelen.

9 Kortlopende schulden

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Crediteuren	481	743
Loonbelasting en premieheffing	160	158
Reservering vakantietoelage en -dagen	541	594
Overige	371	352
Totaal	1.553	1.847

De looptijd van de opgenomen schulden is korter dan één jaar.

Overzicht niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De aangegane verplichtingen hebben met name betrekking op vakanties (accommodaties, ontspanning en vervoer), ICT-project PIT, lease- en onderhoudscontracten en materiaalvoorziening, en leaseverplichten auto's (looptijd 36-48 maanden). De verplichting hiervan bedraagt ultimo 2016 € 5.506.287. Hiervan heeft € 5.346.132 betrekking op kortlopende verplichtingen (korter dan 1 jaar) en € 160.156 op langlopende verplichtingen.

	< 1 jaar	> 1 jaar	> 5 jaar	Totaal
Vereniging de Zonnebloem	5.260.087	160.155	-	5.420.242
MPS de Zonnebloem B.V.	86.045	-	-	86.045
Stichting Rondvaartboot de Zonnebloem	-	-	-	-
Totaal	5.346.132	160.155	-	5.506.287

Daarnaast zijn er nog een aantal afnameverplichtingen aangegaan waarbij afrekening zal plaatsvinden op basis van levering en/of prestatie.

Gezien hun relevantie zijn in de niet uit de balans blijvende verplichtingen niet de verplichtingen van de afdelingen begrepen.

Ten behoeve van de Stichting Garantie Fonds Reisgelden (SGR) is een bankgarantie verstrekt van € 65.000.

In de lopende nalatenschappen van de Zonnebloem zijn 7 nalatenschappen waarvan de waarde niet betrouwbaar is vast te stellen en 5 nalatenschappen met vruchtgebruik opgenomen. Al deze nalatenschappen zijn - vanwege de onbetrouwbaarheid - gewaardeerd op € 1.

In 2013 heeft de Zonnebloem uit een nalatenschap circa € 13 miljoen ontvangen. Op 5 november 2015 heeft de weduwe (eiseres) van de overledene onder andere de Zonnebloem gedagvaard en vordert, vanwege wilsonbekwaamheid bij verlijden van het testament, een verklaring voor recht dat het testament, op basis waarvan de Zonnebloem de nalatenschap heeft ontvangen, nietig is. Eiseres eist dat de Zonnebloem al hetgeen verkregen uit hoofde van het testament door haar onverwijld moet worden terugbetaald, vermeerderd met rente en kosten, opdat de nalatenschap opnieuw kan worden verdeeld overeenkomstig het dan laatste testament van haar echtgenoot. Naast terugbetaling van al hetgeen uit hoofde van het testament is verkregen eist eiseres ook dat de gedaagde partijen, waaronder de Zonnebloem, de proceskosten en buitengerechtelijke kosten, in totaal circa € 30.000 voldoen. Volgens het vonnis van de rechtbank d.d. 8 maart 2017 heeft de rechtbank alle vorderingen van eiseres afgewezen. De mogelijkheid bestaat dat de eiseres in hoger beroep gaat. De Zonnebloem schat in dat ook de uitkomst van een eventueel hoger beroep niet leidt tot financiële gevolgen voor de Zonnebloem.

8.9 Toelichting op de staat van baten en lasten

10 Baten uit eigen fondsenwerving

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Baten contributie/lidmaatschap	7.460	7.663	8.200	7.992

De baten uit contributie/lidmaatschap laten een daling van € 329.000 zien ten opzichte van 2015. De werving van nieuwe donateurs via telemarketing staat onder druk en kan de uitstroom niet meer compenseren. Daarom is in 2016 besloten om met nieuwe wervingmethodes te starten waaronder straatwerving en online werving. Deze zullen ook in 2017 worden ingezet om een duidelijk beeld van de resultaten te krijgen. Ook is eind 2016 gestart met een “upgradeacties” om bestaande donateurs, die nog betalen met acceptgiro’s om te zetten naar incasso. Dit ook met het oog op het feit dat de acceptgiro dreigt te verdwijnen. Van het ontvangen bedrag aan contributie / lidmaatschap is € 1.101.000 bestemd voor de afdelingen, voor dit bedrag is een bestemmingsreserve opgenomen.

Baten uit giften

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Meimailing	760	790	800	744
Augustusmailing	500	531	600	558
Oktobermailing	320	423	320	412
Scheepsmaatje	247	261	300	293
Bedrijfssponsoring	180	337	230	290
Fondsenwerving algemeen	1.143	1.453	1.105	1.231
Vermogensfondsen	300	10	300	450
Periodieke schenkingen	135	133	135	131
Eigen acties afdelingen	500	489	500	452
Totaal baten uit giften	4.085	4.427	4.290	4.561

De daling van de baten uit giften wordt vooral veroorzaakt door lager baten uit vermogensfondsen, zijnde € 440.000 lager ten opzichte van 2015. In 2015 zijn veel fondsen geworven bij vermogensfondsen voor de Zonnebloemauto's. Daartegenover staan in 2016 hogere baten uit fondsewerving algemeen door hoger baten uit giften algemeen en introductie van giftverzoek in januari en december.

Baten uit nalatenschappen

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Baten uit nalatenschappen	2.500	1.898	2.500	2.850

De baten uit nalatenschappen ligt voor het eerst sinds jaren onder het begroot bedrag van € 2.500.000. Het aantal nieuwe dossiers was 98 en het aantal lopende dossiers per 31 december 2016 is 75. Van 12 nalatenschappen is de waarde op het moment van het opmaken van de jaarrekening niet bekend.

Baten uit loterij*(x € 1.000)*

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Verkoop loten	1.950	2.088	2.200	2.144
Waarde op niet afgehaalde prijzen	50	88	50	70
Overige opbrengsten	-	3	-	4
Totaal baten uit loterij	2.000	2.179	2.250	2.218

Ondanks de inspanningen en bereidheid van duizenden Zonnebloemvrijwilligers om loten te verkopen is de opbrengst van de loterij in 2016 afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. De daling is wel aanzienlijk kleiner geworden dan het jaar daarvoor. De afnemende geefbereidheid en het gebrek aan kleingeld bij de afnemers zijn mogelijk oorzaken van het achterblijven van de baten. In 2016 zijn een aantal verschillende pilots gehouden met als doel om de omzet te verhogen. In 2017 wordt een landelijke campagne gehouden ter ondersteuning aan de afdelingen bij het verkopen van loten.

Baten uit verkoop artikelen*(x € 1.000)*

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Verkoop kerstkaarten	385	298	410	386
Giften kerstkaarten	30	27	30	33
	415	325	440	419
Kostprijs verkopen kerstkaartenactie	-208	-167	-201	-149
Baten uit verkoop kerstkaarten	207	158	239	270
Verkoop promotie-artikelen	50	15	50	18
Kosten promotie-artikelen	-25	-12	-25	-13
Baten uit verkoop promotie-artikelen	25	3	25	5
Totaal baten uit verkoop artikelen	232	161	264	275

De daling van de opbrengst kerstkaarten wordt deels veroorzaakt daardat dit jaar alleen de reguliere (trouwe) bestellers zijn aangeschreven. Overige donateurs kregen een giftverzoek (zie oktobermailing bij baten uit giften - opbrengst € 103.000 meer dan begroot). Daarnaast is geprobeerd om nieuwe groepen bestellers te bereiken via bijv. KRO-Mikrogids en folder bij onze eigen bladen - Zon en Beleef). Deze acties hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd. De baten uit verkoop promotie artikelen is volledig gerealiseerd door de afdelingen.

Baten uit eigen fondsenwerving*(x € 1.000)*

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Totaal baten uit eigen fondsenwerving	16.277	16.328	17.504	17.896

11 Baten uit acties derden

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Baten Vriendenloterij	500	534	750	601
Baten overige acties derden	25	9	25	37
Totale baten acties derden	525	543	775	638

De baten van de Vriendenloterij zijn lager dan begroot hoofdzakelijk doordat één projectaanvraag met betrekking tot het project toegankelijkheid door de Vriendenloterij niet was toegekend. In 2017 is een aanvraag met betrekking tot het project toegankelijkheid wel door de Vriendenloterij toegekend.

12 Subsidies van overheden

Baten

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Subsidie overheid Nationale Vereniging	195	202	200	198
Overige overheidssubsidies	400	402	300	347
Totaal baten subsidies van overheden	595	604	500	545

De Nationale Vereniging heeft in 2016 een instellingssubsidie van € 202.000 ontvangen van het Ministerie van VWS. Van de overige subsidies is € 88.000 ontvangen van het NOV voor het project "Vrijwillig Dichtbij". Het restant van de overige overheidssubsidies is ontvangen door afdelingen.

13 Rentebaten en baten uit beleggingen

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Rentebaten uit liquide middelen	86	40	108	74
Baten uit beleggingen				
Rentebaten	300	224	337	207
Dividend	-	48	163	196
Vergoeding huisfondsen	-	-	-	1
Gerealiseerde koersverschillen	75	326	38	427
Ongerealiseerde koersverschillen	-	351	462	-362
Totale baten uit beleggingen	375	949	1.000	469
Totale rentebaten en baten uit beleggingen	461	989	1.108	543

Sinds eind 2010 wordt er belegd in de huisfondsen van F. van Lanschot Bankiers N.V. De baten uit liquide middelen bestaan uit de jaarlijkse rentevergoeding. Als gevolg van de lage rentestand zijn deze vergoedingen aanzienlijk lager dan begroot en voorgaand jaar.

14 Overige baten

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Overige baten	51	78	50	82
Totaal overige baten	51	78	50	82

De overige baten hebben hoofdzakelijk betrekking op opbrengst souvenirs en drankopbrengsten bij de MPS de Zonnebloem.

15 Voorlichting/bewustmaking, eigen activiteiten

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Ledenblad	435	366	462	425
Jaarlijkse campagne	553	953	908	797
Voorlichting en promotie	421	348	427	412
Jaarthema	175	201	226	217
Websites	515	420	461	425
Groepsbezoek	53	53	60	54
Overige activiteiten (onderzoeken)	120	128	157	142
Meerjarenbeleidsplan	33	40	41	41
Doorbelasting indirecte kosten	276	369	353	401
Totaal voorlichting, bewustmaking eigen activiteiten	2.581	2.878	3.095	2.914

De kosten van voorlichting/bewustmaking, eigen activiteiten zijn lager dan begroot doordat veel kosten lager zijn uitgevallen als gevolg van getroffen versoeringsmaatregelen. Ook zijn de kosten van het ledenblad afgenomen t.o.v. zowel de begroting, als voorgaand jaar door een afname van de oplage en betere prijsafspraken met leveranciers.

16 Vrijwilligersondersteuning, bezoekwerk en activiteitenbegeleiding

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Ondersteuning vrijwilligers en afdelingen	2.464	2.201	2.224	2.098
Cursussen	333	372	481	429
Bezoekwerk algemeen	313	293	321	314
Jongeren	155	163	166	168
Tijdschrift Zonnebloem	20	231	280	230
Marketing en werving vrijwilligers	219	221	262	271
Marketing en werving gasten en deelnemers	72	64	105	72
Vrijwilligerskaart	55	121	132	128
Vrijwilligersblad (Zonnebloem Vrijwilliger)	127	178	217	187
Strategische samenwerkingen	40	41	41	41
Implementatie meerjarenbeleid	349	384	394	396
Doorbelasting indirecte kosten	569	719	692	692
Totaal vrijwilligersondersteuning	4.716	4.988	5.315	5.026

De bestedingen aan ondersteuning vrijwilligers en afdelingen zijn bedoeld om vrijwilligers te ondersteunen, begeleiden en te motiveren bij de uitvoering van het vrijwilligerswerk. De afname van de kosten vrijwilligersondersteuning, bezoekwerk en activiteitenbegeleiding ten opzichte van de begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat nagenoeg alle kosten lager zijn dan begroot, waaronder de kosten van cursussen ruim € 100.000, als gevolg van getroffen versoeringsmaatregelen.

17 Vakanties

(x € 1.000)	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Vaarvakanties	1.307	1.494	1.224	1.784
Regionale vakanties	1.768	2.181	2.079	2.281
Nationale vakanties	546	1.336	1.285	1.483
Vliegvakanties	34	407	295	326
Vakantiehuisjes	2	8	4	-7
Vakantieweken algemeen	860	578	627	647
Vakantiegids	135	107	147	140
Doorbelasting indirecte kosten	259	1.147	1.196	1.069
Totaal vakanties	4.911	7.258	6.857	7.723

In totaal zijn 320 reizen georganiseerd naar 38 bestemmingen (20 in Nederland en 18 in het buitenland) voor 8.279 deelnemers en 7.898 vrijwilligers. De gemiddelde bezettingsgraad van alle vakanties was 96,5% voor deelnemers en 97,9% voor vrijwilligers. Het gemiddelde waarderingcijfer van de deelnemers van de vakanties was 8,9.

De afname van de kosten van vakanties ten opzicht van voorgaand jaar wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat betere prijsafspraken met vakantieaccommodaties zijn gemaakt, prijsstijgingen zijn doorgevoerd, en het vervoers- en materialenaanbod zijn aangepast. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lagere bezetting van vakanties, hogere kosten van vakantieaccommodaties als gevolg van calamiteiten, en hogere personeelskosten als gevolg van aanloopkosten van het in gebruik nemen van een volledig nieuwe automatiseringsomgeving.

18 Evenementen

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kleinschalig theaterbezoek	-	65	65	466
Dagboottochten	-	87	-	176
Eëndagsactiviteiten klein/overige dagactiviteiten	3.406	3.080	3.003	2.771
Mariahoeve Leende	-	24	31	39
Rondvaartboot	-100	76	142	142
Activiteiten uit arrangementengids	81	143	258	229
Doorbelasting indirecte kosten	305	364	357	364
Totaal evenementen	3.692	3.839	3.856	4.187

De afname van de kosten van evenementen met € 348.000 ten opzichte van 2015 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat medio 2015 de theatertournee als landelijke activiteit is afgeschaft. Hierdoor zijn de kosten met betrekking tot theaterbezoek in 2016 met € 401.000 afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

19 Kosten eigen fondsenwerving

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kosten contributie / lidmaatschap	1.737	1.876	1.778	1.899

Kosten giften

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Meimailing	93	91	86	94
Augustusmailing	66	66	63	69
Oktobermailing	28	23	24	24
Scheepsmaatje	51	33	51	45
Bedrijfssponsoring	109	76	93	107
Fondsenwerving algemeen	132	212	186	227
Vermogensfondsen	32	55	57	58
Periodieke schenkingen	14	6	21	6
Kosten eigen acties afdelingen	50	92	50	58
Totaal directe wervingskosten	575	654	631	688

Kosten nalatenschappen

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kosten nalatenschappen	65	101	102	86

(x € 1.000)

Kosten loterij	396	387	382	424
-----------------------	------------	------------	------------	------------

(x € 1.000)

Kosten verkoop artikelen	36	25	26	25
---------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

(x € 1.000)

Doorbelasting indirecte kosten	500	548	551	476
---------------------------------------	------------	------------	------------	------------

(x € 1.000)

Totaal kosten eigen fondsenwerving	3.309	3.591	3.470	3.598
---	--------------	--------------	--------------	--------------

20 Kosten acties derden

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kosten Vriendenloterij	80	18	119	110
Overige kosten acties derden	27	54	27	28
Totale kosten acties derden	107	72	146	138

In 2016 is er geen wervingscampagne gehouden om nieuwe deelnemers mee te laten spelen voor de Zonnebloem in de Vriendenloterij. Een deel van het budget is ingezet bij andere acties derden.

21 Kosten verkrijging subsidie van overheden

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kosten verkrijgen subsidies overheden	10	12	10	12

22 Kosten beleggingen

(x € 1.000)

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Kosten beleggingen	47	48	65	21

De kosten van beleggingen bestaan uit de beheerkosten voor de vermogensbeheerder. In 2015 ontving de Zonnebloem nog een korting op de beheerkosten. Deze korting is in 2016 komen te vervallen vanwege gewijzigingen in wet- en regelgeving.

Kostentoerekening*(x € 1.000)*

	Begroting 2017	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Salarissen inclusief sociale lasten	5.632	5.924	5.950	5.943
Pensioenpremies	471	473	498	479
Overige personeelskosten (incl. Ondernemingsraad)	308	252	545	625
Reis- en verblijfkosten	474	515	514	535
Totaal personeelskosten	6.885	7.164	7.507	7.582
Waarvan direct toegerekend aan activiteiten	5.459	5.951	6.086	6.171
Totaal indirecte personeelskosten	1.426	1.213	1.421	1.411
Huisvestingskosten	126	139	162	141
Kantoorkosten	477	733	366	405
Kantoorkosten afdelingen	325	253	325	293
Afschrijvingskosten	1.750	1.764	1.764	1.610
Kosten bestuur en toezicht	120	105	100	410
Totaal indirecte kosten	4.224	4.207	4.138	4.270

De totale personeelskosten dalen met € 418.000 ten opzichte van 2015. Ook ten opzichte van de begroting 2016 zijn de personeelskosten € 343.000 lager dan begroot. Dit is het gevolg van gemaakte keuzes naar aanleiding van de gewijzigde omstandigheden. Het aantal fte is gedaald van 102,55 naar 100,70. De sociale lasten bedragen € 779.426.

De afschrijvingskosten zijn ten opzichte van 2015 gestegen als gevolg van het in gebruik nemen van bepaalde delen van de ontwikkelde ICT applicaties.

Onder de kosten voor bestuur en toezicht zijn onder andere juridische kosten inzake de afwikkeling van nalatenschappen, accountantskosten, advieskosten, inhuur van derden ten behoeve van het bestuur en de directie en de bijeenkomsten van de Nationale Vergadering, Nationaal Bestuur en ingestelde commissies verantwoord. Ook de onkostenvergoeding 2016 van bestuursleden € 1.666 (in 2015 € 1.679) worden hieronder verantwoord.

In 2016 zijn de volgende bedragen aan accountantskosten ten laste van het resultaat gebracht:

<i>(in €)</i>	Accountants	Belasting- adviseurs	Totaal
Controle van de jaarrekening	68.014	-	68.014
Andere controlewerkzaamheden	8.228	-	8.228
Fiscale advisering	-	7.242	7.242
Andere niet-controlediensten	-	-	-
	76.242	7.242	83.484

8.10 Overzicht directiesalaris

Naam	A.P.R. van Rooij	
Functie	directeur	
Dienstverband		
Aard (looptijd)	Bepaald	
Uren	40	
Part-time percentage	100	
Periode	1/1 - 31/12	
Bezoldiging (in euro's)		
Jaarinkomen		
- Bruto loon/salaris	118.279	
- Vakantiegeld	10.308	
- Eindejaarsuitkering, 13e/14e maand	-	
- Variabel jaarinkomen	-	
Totaal jaarinkomen		128.587
SV lasten (wg deel)		6.587
Belastbare vergoedingen/bijtellingsen		14.311
Pensioenlasten (wg deel)		6.139
Overige beloningen op termijn		-
Uitkeringen beëindiging dienstverband		-
Totaal 2016		155.624
<i>Totaal 2015</i>		<i>158.895</i>

Het jaarinkomen van het directielid (in loondienst) blijft binnen het maximum van EUR 145.000 (salarisniveau 2016, 1 FTE/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van per jaar.

Aan het directielid zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

8.11 Toelichting op de kostenverdeling (Model C)

Werkelijk 2016
(x € 1.000)

	Doelstellingen				Werving Baten				Beheer en administratie			
	Voorlichting bewustwording, eigen activiteiten	Vrijwilligers-ondersteuning, bezoekwerk en activiteiten begeleiding	Vakanties	Evenementen	Eigen fondsenwerving	Acties derden	Subsidies	Beleggingen		Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Uitbesteed werk	-	1.784	4.064	3.333	2.296	28	5	48	-	11.558	11.254	12.376
Publiciteit en communicatie	1.855	331	-	-	-	-	-	-	-	2.186	2.479	2.174
Personeelskosten	753	2.476	2.102	266	929	44	7	-	587	7.164	7.507	7.582
Huisvestingskosten	15	9	21	10	24	-	-	-	61	140	162	141
Kantoorkosten	98	65	130	65	147	-	-	-	228	733	366	405
Kantoorkosten afdelingen	13	63	13	114	50	-	-	-	-	253	325	293
Afschrijvingen en rente	144	260	928	51	145	-	-	-	187	1.715	1.764	1.610
Kosten bestuur en toezicht	-	-	-	-	-	-	-	-	105	105	100	410
	2.878	4.988	7.258	3.839	3.591	72	12	48	1.168	23.854	23.957	24.991

4,9%

Dit overzicht geeft weer hoe de kosten zijn verdeeld over de doelstelling, de werving baten en beheer en administratie.

Onder uitbesteed werk en publiciteit en communicatie worden de bestedingen (excl. personeelskosten) weergegeven die direct aan de realisatie van de doelstellingen en de werving van de baten worden toegerekend.

De personeelskosten bestaan uit kosten die direct worden toegerekend aan de doelstellingen en werving baten en uit de kosten die indirect worden toegerekend aan de realisatie van de doelstelling of de werving van baten. De indirecte kosten worden op basis van verdeelsleutels toegerekend aan de doelstelling, werving baten en kosten beheer en administratie.

De overige kosten betreffen indirecte kosten die op basis van een verdeelsleutel worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en kosten beheer en administratie. Per kostensoort worden de verdeelsleutels hieronder toegelicht.

De indirecte personeelskosten worden naar rato verdeeld over de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie. Als basis wordt de totale loonsom per afdeling genomen. De loonsom van Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen wordt daarbij voor 100% toegerekend aan beheer en administratie.

De huisvestingskosten worden op basis van de ingebruik zijnde m² per afdeling verdeeld over de doelstellingen, fondsenwerving en beheer en administratie. De m² die ingebruik zijn bij de Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen worden volledig toegerekend aan beheer en administratie.

De kantoorkosten worden toegerekend op basis van het aantal werkplekken dat een afdeling in gebruik heeft. Hierbij geldt het aantal werkplekken van Directie, Planning & Control en Ondersteunende Processen als basis voor het aandeel van de kosten van beheer en administratie.

De kantoorkosten afdelingen worden volgens een vastgestelde verdeelsleutel verdeeld over doelstelling en fondsenwerving. Dit omdat de afdelingen 100% bezig zijn met het Zonnebloemwerk.

De afschrijvingskosten die direct verband houden met een doelstelling of eigen fondsenwerving worden hieraan toegerekend. Afschrijvingskosten zoals pand en kantoorinventaris worden conform de verdeelsleutel bij resp. huisvestingskosten en kantoorkosten toegerekend aan de doelstelling, eigen fondsenwerving en beheer en administratie.

De kosten van bestuur en toezicht zijn 100% kosten beheer en administratie.

8.12 Overige toelichtingen

Beloning directie

Het bestuur heeft het beloningsbeleid, de hoogte van het directiesalaris en de hoogte van andere beloningscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het beloningsbeleid en de vaststelling van het salaris volgt de Zonnebloem de Adviesregeling Beloning Directeuren van Goede Doelen van Goede Doelen Nederland en de Code Wijffels.

Deze regeling geeft met zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. Na weging door het bestuur is de functie van directeur van de Zonnebloem ingedeeld in functiegroep J van de zogenoemde BSD-score met een minimaal jaarinkomen van € 129.559 en een maximaal jaarinkomen van € 145.000 (salarisniveau 2016). In de praktijk vindt beloning plaats conform functiegroep I. Het werkelijke jaarinkomen van directeur A.P.R. van Rooij (1 fte/12 maanden) bedroeg over 2016 € 128.587. Deze beloning blijft daarmee onder de maximumgrens van de functiegroep I.

De hoogte en samenstelling van de beloning worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten. Naast het jaarinkomen maken ook betaalde sociale verzekerings- en pensioenpremies en belaste vergoedingen deel uit van het salaris.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Ondertekening van de jaarrekening

Nationaal Bestuur Nationale Vereniging de Zonnebloem

17 mei 2017

G.J.M. Barnasconi

F. Penninx

Mw. A.M.E. Kil- Albersen

W.E. Wallinga

Mw. C.P.M. Schilte

J.M. Buiting

Mw. L.M. van der Lubbe-van der Heijden

J.A. Timmermans

9. Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Nationale Ledenvergadering van Nationale Vereniging de Zonnebloem

De in dit verslag in hoofdstuk 8 opgenomen samengevatte jaarrekening 2016, bestaande uit de samengevatte geconsolideerde balans per 31 december 2016, de samengevatte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2016 en het samengevatte geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2016 met bijbehorende toelichtingen, is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2016 van Nationale Vereniging de Zonnebloem. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 17 mei 2017. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 17 mei 2017.

De samengevatte jaarrekening 2016 bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van Richtlijn 650 voor fondsenwervende instellingen van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving. Het kennismaken van de samengevatte jaarrekening 2016 kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening 2016 van Nationale Vereniging de Zonnebloem.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vereniging is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening 2016 in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in paragrafen 8.4, 8.5, 8.6 en 8.7 van de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening 2016 op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2016 van Nationale Vereniging de Zonnebloem en in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in paragrafen 8.4, 8.5, 8.6 en 8.7 van de toelichting.

Den Haag, 17 mei 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. V.W.J.A. van Stijn RA MGA

Er kan zoveel meer dan je denkt

